

КОПОНАДА

Алманах уметничког стваралаштва

5

Алманах уметничког стваралаштва

КОПОНАДА

Година V
Број 5
Београд 2016.

ISSN 2217–5954

КОЛОНАДА

Алманах уметничког стваралаштва

Година V ° Број 5 ° 2015. ° Београд

КОЛОНАДА

Алманах уметничког стваралаштва

Издавач

Синдикат ЕМС

Ресор за културу

За издавача

Милован Андрић

Уредник

Марија Шкорнички

Уреднички тво

Тихомир Јовановић

Јанко Левнаић

Александар Опачић

Адреса:

Синдикат ЕМС

Кнеза Милоша 11, Београд, 11 000

Е-mail: sindikat@ems.rs

www.sindikatems.org.rs

Уреднички тво: marija.skornicki@ems.rs

tihomir.jovanovic@eipb.rs

Радове слаћи у електронској форми, са знаком – за Алманах

Садржај

<i>Марија Шкорнички</i>	
Сродници	5
<i>Верослава Малешевић</i>	
Милост	7
Песма	8
Око	9
Писмо	9
Жижак	11
Народ	11
Ход по времену	13
<i>Рајица Дражићевић</i>	
Уснио сам ноћас	14
Јеленпољана	16
<i>Владејџа Делеџић – Делџа</i>	
Поток	18
Девојка	19
Душа	20
<i>Марија Шкорнички</i>	
Завештање	21
Варијације	22
Импровизација	22
Ковитлац	23
Џезирање	23
<i>Тихомир Јовановић</i>	
Трговац сновима	24
Напитак заборав	27
<i>Јанко Левнаић</i>	
Curricullum mortis / II, одломак	33
<i>Верослава Малешевић</i>	
Радован	38
Сан бившег кућног љубимца	44
Драмунет	52

Одзив крйїкїе

<i>Мр Милица Јефїмїевић Лилић: Живот у разноликости</i>	
и нужности	57
<i>Љубивоје Ришмовић: Опет у тегли</i>	60
<i>Мирјана Ковачевић: Прича песме</i>	62

Далековод – инспирација у њоезији... иичийавања

Милосава Мијовић

Хаику – Haiku poetry	64
--------------------------------	----

Борис Марић

Тесла	64
-----------------	----

Никола Маџиров

Много ствари се догодило	64
------------------------------------	----

Кристијина Кочан

Walker II	65
---------------------	----

Данило Лучић

Рећи ћеш ми	66
-----------------------	----

Хелена Бурић

Позлаћени далеководи до твог крова	67
--	----

Даница Вукићевић

О Надежди и мени	68
----------------------------	----

Ликовни ѡрилози

Милован Андрић	69–71
Марко Митрић	72–73
Владета Делетић–Делта	74–84
Александар Опачић	85–88

<i>Биографије аутора</i>	89–98
------------------------------------	-------

СРОДНИЦИ

Не постоји и није могућа прецизна дефиниција шта је и ко је род тј. сродник. Друштвена структура и схватање унутар заједница одређују границе које подразумевају родбинску припадност. Сродству по крви (из *Википедије*) еквивалира веза настала грађанским актом усвојења (посинити, покћерити), неким верским или народним обичајем (кумство, побратимство), дојењем туђег детета (мајка по млеку) итд. Осећај родбинске повезаности у неким заједницама је врло јак. Он сеже даље од родбине у правом смислу те речи и прелази на читаво братство, племе и сл. (Ову повезаност код Срба идентификује и оверава више – мање успешно, заједничка слава одређене групе људи)... У генитилном уређењу чланови рода везани су највише економском нуждом. На патријархалном принципу темељиле су се и наше задруге. Њеним распадом на индивидуалне инокосне породице знатно је ослабљен осећај родбинске повезаности.

Међу рођацима постоје извесне „неписане“ моралне и друге обавезе међусобног помагања, особито у невољи.

У овом случају, посматрајући наш Алманах уметничког стваралаштва *Колонада*, сви наши аутори постају, више него сродници, јер су повезани на више начина. Као прво, сви су запослени у ЈП ЕМС (у ужем смислу) али и у ЈП ЕПС и ЕПСЦГ и тако даље (у ширем смислу), сви су чланови синдиката и доприносе напретку у својим радним срединама, и сви ван својих пословних ангажмана, у циљу спокоја душе и исказивања своје креативности, негују и разне врсте уметности. „Наш задатак је да их окупимо и мотивишемо, откријемо и представимо ... Многи су бојажљиви изнети своје радове, али нама није намера критиковање већ указивање на способност, оригиналност, проницљивост као и повезивање и подстицај у стварању модернијег идентитета и промовисања нових вредности у културном поретку у себи, око себе, у оквиру нашег предузећа, тј у културној иницијативи без граница ...“ (као што смо већ рекли у *Колонади* број 4).

У првом броју Колонаде Јанко Левнаић пише о „припадности у посебном реду – реду запослених у једном јавном предузећу (с обзиром на специфичну разуђеност ЈП „Електромрежа Србије“ под „локалном средином“ можете на уму имати читаву Србију!). То предузеће је, иако није једини, уствари прави и основни кохезиони фактор који их држи на окупу.

Будући да је, по себи, интегрални део живота, култура једног предузећа, једнако као и култура једне породице или чак и државе, представља и његов идентитет. Није се с тиме шалити – култура је темељ дефиниције рода хомосапиенса и свега што од њега потиче! Дакле развој новог, модерног стваралаштва може бити схваћен и као почетак улагања у нови, модернији, пожељнији и хуманији идентитет онога који је подржава и подстиче...”

А подржали смо и представили преко двадесет наших аутора, од тога су четири пензионери. Пошто су отворена врата за сарадњу и са стваралацима из других средина тако смо имали као госте десетак аутора, међу њима и ауторе из Црне Горе и БиХ. У овом броју врата смо широм отворили колегама из Костолца, као и ауторима којима су далеководи послужили у делу инспирације...

Зато, ако се неки аутори још увек премишљају да открију и изнесу своје стваралаштво, реците им да радост стваралаштва поделе са нама, и да своју посвећеност, опсесију, упорност и умешност представе међу својим истомишљеницима.

Како каже Тихомир Јовановић (*Колонада 4*) да скривени уметници пред јавност изнесу своје стваралаштво и покажу осталима да се у њима крије племенита душа а не само машина која обавља постављене радне задатке.

Марија Шкорнички

Верослава Малешевић

МИЛОСТ

Господе мој, слушкиња сам Твоја,
неука и проста и речи су моје оскудне.
Дођох, ја, грешница дроњава,
у свети дом Твој, празних шака,
за опрост да молим.

Господе мој, свод небески
таваница је моја.
Цвет, птица ил' пас, пород је мој.
Постеља ми трава росна,
а прекривач нада пуста.
У ораховој љусци
по животу бродим
и не својом кривицом
милост од људи молим.

Господе мој, окрећу главе људи
од кужног даха безнађа и суноврата,
к'о да је болест преносна.
У очима прекор, у срцима пустош,
у душама коров гордости, који милост гуши.

Господе мој, мучен и пљуван,
на крсту разапет, опрост си просуо
по слабости људској!
Ни себи самом, ни брату свом,
као да бисерје дели,
слаб човек на опросту је шкрт.

Господе мој, врати се што пре!

Поспи прах рајских врлина,
даруј мир душама грешним,
просветли и обожи род људски
да срне, а не вукови буду,
када убога, сузна и невољна,
милост од њих молим.

ПЕСМА

Ноћном тмином прекривена и умором ушушкана,
у бездан дубок тонем.
Лута душа радознала космичким лавиринтом,
све док птица јаве не кљуцне је кљуном
и ка телу дозове.

Позва Хронос сан и јаву да снагу одмере и накану осенче.
Премећу се, надмећу, разливају и стапају,
збуњују и кидају, душу крхку,
све док дух уже не добаци и свест пробуди.

Позва Савест врлину и грех да снагу одмере и накану осенче.
Премећу се, надмећу, разливају и стапају,
збуњују и кидају, биће крхко,
све док мисао уже не добаци и тело пробуди.

Освитом зоре огрнута, наканама осенчена, духом вођена,
у бездан срца тонем.
А у срцу на жару љубави кувају се риме нежне,
све док кипећи не разлију се по светлосном обзорју.

Сама стоји песма лака за презир или уздах спремна,
зачета у љубави, рођена у срцу,
љуљана од сна и јаве, храњена врлином и грехом,
песма коју посла дух, да сведочи човеку.

ОКО

У око може да стане небо цело.
Из њега може гранути сунце,
могу треперити звезде,
може те жар опећи
ил' студен кочити.
Можеш видети дугу
или бауљати по мраку.
Може, али не мора.

У око може да стане океан цели.
Из њега Посејдон у своје царство зове.
А ти се одазовеш и урониш
и онда тонеш, тонеш,
гутајући пену сна
све док се не отрезниш.
Можеш сузе кушати и осмехе брати.
Можеш, ал' не мораш.

У око може да стане душа цела,
напрсла или крња.
Душа богата, душа пуста,
душа болна, душа рајска.
Може те гледати кроз окна
мусаво огледало
или бистар кристал.
Можеш је преселити у око своје
или пустити да блуди.
Можеш, ал' не мораш.

ПИСМО

Зашто си ме оставила са хиљаду зашто?
Зар си мислила да је пут двосмеран
и да ћемо се гледати кроз успомене?
Ни у снове ми не долазиш.

Плашиш се, ваљда, пута далека,
ил' да назад стазу наћи нећеш.

Са балкона нас гледаш, зар не?
Овде је представа још у току.
Маске исте, глумци се мењају.
Приче сличне, режисери исти.
Статисти нису важни.

Још радове твоје мољац појео није.
Слике су давно пожутеле,
туђе су успомене испариле,
а мојих се неколико окаменило.

Чекам те да ми шапнеш,
да ли добре колаче месим,
да ли добру децу рађам,
да ли добре песме пишем,
да ли добар род берем?

Чекам да ми шапнеш,
како је тамо где си сада.
Боли ли те још ишта?
Греју ли те моје мисли,
хране ли те моје молитве,
купаш ли се у мојој жудњи.

Када се сретнемо, не заборави
где си стала и коју ми бајку
испричала ниси и колико
си ми пољубаца пропустила дати.

Само те једно молим,
шапни ми на коју адресу
ово да шаљем писмо?
У које се сандуче
оно убацује.

ЖИЖАК

Увуче се жижак у дрво какво племенито,
ил' у зрно свето, златно, црвено ил' бело,
све док своје путеве не издуби
и домаћина у прах не претвори.

Увуче се зао дух у човека каквог племенитог
ил' у нечовека и гозбу направи,
све док све чаше радости не поломи
и смех у прах не претвори.

Увуку се крадљивци времена,
у животе нејачи, сипајући илузије
у пехар разума.

Намакну крадљивци времена,
јарам морања, на вратове танке,
и још на очи слабовиде крпу
лажних вредности баце.

Шибалу крадљивци времена јадне,
кнутом њихових навика.

Маме убоге,
укусном шаргарепом благостања
и терају поносне
да голим ногама дробе
сопствене душе,
све док их у прах
не претворе.

НАРОД

Мали народ болестан је здрав.
Облаци црни се надвили.
Поделио се на ове и оне,
за ово и оно.
Из срца празна,

певају песме и говоре
пуне патетике држе.
Друге мисли ум им мучи.
Пред очима им једино,
усе, на се и пода се.
Не презају да савест испрљају,
јер шта ће стид,
достојансво и поштење,
у мраку нечастивом.
„Ми смо господари
ваших снова и живота“,
прете они.
Други, пак праве постамент,
за своје намере добре.
Сведоче постигнућима и визијама.
Сведоче, мишљу и речима.
Куну и цвиле
нејаки, згажени
поносни, богобојажљиви,
учени и презрени.
Вичу, богораде,
пркосни и борбени.

Како лека наћи
за расколнике?
„Како излечити народ мој“,
пита се Свевишњи?
„Ако у мене не верују,
зар се не застиде костију
по којима газе?

Зар им милиони
живих и мртвих
не обавезује, позива?
Зар милиони тек рођених
и оних једва рођених,
не обавезује и не позива?
Шта,
да народ мој одвоји
жито од кукољи,

и погачу укусну
у саборности умеси?
У ту погачу, со земље своје да ставе,
брашно са поља својих,
квасац са вером помешан,
рукама властитим да месе,
у пећи наде да је испеку.
Како би то дивно било!“

ХОД ПО ВРЕМЕНУ

У невино време,
видици ми беху бистри.
Мишљах да су путокази видљиви,
да су пути прави, да су људи јасни,
да сунце није варљиво, а пролеће вечно.

У зло време,
зло семе, мехуре среће одува,
копрену са очију скиде,
раздевојчи младост,
и змију отровницу пусти.

У тихо време
нектар смираја пијем
са цвета сазнања.
Путоказе мирно чекам,
меандрима ходим,
и људе одгонетам.

Рајица Драгићевић

УСНИО САМ НОЋАС

Уснио сам ноћас
бика небеског.
Лећео е изнад Пијетловца
Од Лијешћа ка Стублини.
И замаче там к Валози и Чукари.
Бијаше лијеп и јак
моћан баш.
Све се сјакти колко е силан и бијесан.
Мајно се поткаврљио.
Подавио вратину
па му рогови дошли асли понаниж.
Ко да ће да се заукти да некога пробурази
бијес га ударила његова.

Бијаше га лијепо виђет
онако како пухће и бесни
а неке сјајне звездице
падају ш њега по Велијаминовој њиви овсеној.
Да ћеде једна да пане преда ме
баш да загледнем кака е.
Све се небо од њега сјакти и зари
ка но зором кад сунце изгријава.
Аман сам се поподизо на прсте
кад је замицао
не би л га још мајно пригледнуо.
Заусти да зовнем:
О Славко о Бранко о Витомире о Борисаве
ал издаде ме глас
само зијевну и нешто промутољи.

Надо сам се овратиће изнад Букалишта
па ће још једама да пројезди напремасе

преко Немрака
преко Голошеваца и Грдана
онако поносан и надмен
ал трт Миљојка.
Немаде га више.

Кад замаче за буче
ја се као мајно прибра у сану.
Како бик лети? Откале му крила?
Кака е оно грдосија?
Ови наши бикови
не би могли ш њим да опепеле.
Ни да ударе на руду ни да запну
ни да потрче а немоли да полете.

Вољадија што га виђо
ал увати ме јопе ко неки стра онако у сану
и сав се најежи.
Нека ме мука протресе
и пробуди се сав у голој води.
Уватила трта а санћи нисам бојажљив.
Коџа ми е требало да се обзнаним.
Да уковчам да е обичан сан ко и сваки други.
Не би ми баш право.

Да ми е знат шта предсказуе
несрећу глад рат.
Оди му знадни.
Неки белај биће да е.
Ние он пролећео онудије ко јероплан тек онако.
Задубим се из петни жила да толкуем сан
ал запело неђе па не иде.
Не смијем ни с ким да процугорим.
Одма ће да рекну „повантрзо“
а ако се ником не поверим
могу одиста да повантрзам.

Онолико чудовиште
да сместим у моју тинтару

е нема појма.
Па ние моја тинтара табарка.
Ние јабогме.

19. 10. 2007.

ЈЕЛЕНПОЉАНА

Ову причу бележим као успомену на мог пријатеља и земљака Станимира Богосављевића из села Милићи, заселак Рупе, изнад Студенице, који је далеких шездесетих дошао из тих крајева у Нови Сад, слушајући шум времена. Са њим ме везују људи и предели. Он је једини човек овде пред којим могу, без додатних објашњења да споменем Косовину, Малишевац, Дебели Јасен, Рудине, Јаћовац, Мајдаке, Слатину, Борково... Његово село се види из наше Косовине, онако подалеко, на падинама планине Радочело, с десне стране реке Студенице.

Са Станимиром волим да разговарам зато што му се ненадано отме покоја реч, која ме магијском снагом врати у детињство и отвори ми изненада лирске просторе, који нас држе у постојанству и штите од заборава.

Вечерас, док смо дружење привођили крају, оте му се из језика Јеленпољана, ливада његовог детињства, као што је моја Лука, а за коју дотле не бејаш чуо. Елем, Јеленпољана, велика пространа ливада, једна зараван, висораван, од око 10 коса, за коју је везао толико успомена... Вечерас му она изрони у мисаоном и емотивном повратку у Завичај, кроз причу, да и мени просто заустави дах, јер у свом имену има једну скривену лепоту, за којом се ваљда трага целог живота, јер је у њу уписано Откровење.

На Јеленпољани, у дугим летњим данима, чувала је стадо Станимирова мајка. И као што то бива, стадо би се пре подневне врућине сплاندовало у шуми у крај ливаде. И она би дремнула у дебелом ладу, испод храста од триста година, где обедују косачи и откивају се косе у јеку косидбе. И где запевају чобанске песме, од којих одлежу долови и урвине. А кад се чобаница пробуди, а стадо у смирај дана покрене, угледа како се у њега умешало лане ил' срна ил' јелен. Отуда Јеленпољана, отуда дивље и питомо, једно уз друго, приближено и помирено, а далеко и необично.

О старом храсту, који је ту на Јеленпољани незнано откад, везане су опет разне приче и легенде. Веле да су испод њега, у стара времена, 'ајдуци закопавали опљачкано благо, и тим испредањима и наплитањима

није било краја. Тек ништа ново није да су ноћу, криомице, долазили људи из села и ту риљали, ровали, копали, надајући се звекету дуката. А од свега тога није било ништа, сем што су у мраку очи севале и настављала се у недоглед празнословља о благу које ће из темеља преокренути ток живота и за ноћ од тежака и сиромаха начинити имућну и отмену господу.

Надао сам се да ће Станимирова Јеленпољана да оживи кроз саборе. Тек се онда за пределе вежу догађаји о којима се касније распредају приче и надовезују успомене, али пренаглио сам. Сабори нису могли бити на свакој ливади као што су били на Столоваку, у Лазовима, на Чемерну и на Радочелу.

Видим да се са Јеленпољаном Станимирова прича убрзава. Видим да му се речи сустижу и журе да се што пре отму. Ова ливада скрива оне детиње и младалачке успомене које се носе у крви и стално нам додају снаге да савладамо животне препреке и одбранимо се од долазећих помрачења. Васкрсавају људи и догађаји и он их сагледава и мери из неке другачије садашњости, у коју смо упловили ношени ветром, без личног присуства, ненадано.

А на Јеленпољани се некако одмеравала снага. Кад се као косачи скупе и размахну, видело се тачно ко је ко и где је коме место. Ту су се решавала питања живота. Одатле су пуцали видици и отварали се путеви на све четири стране света. Ко није имао срце да замахне, да попије и да запева, тај није могао да очекује много од сутрашњице. Некако је све било другачије. Имало се неке луде снаге и ништа није било тешко. Сваког јутра изгријавало је ново Сунце изнад Радочела и свака травка на Јеленпољани врвила је од живота.

Нови Сад, 6. април 2013. године

ПС: Јунак ове приче Стјанимир Богосављевић, преминуо је 2. 10. 2015. године у Пејшовадини, а сахрањен је на гробљу на Транцаменћу.

Владета Делетић – Делта

ПОТОК

Румена светлост
Обасјала је долину
Њених зелених очију.
Понеке капи кише
Сачинише јој сузе,
Што се сливале на тло
Утабане уске стазе
Опалог лишћа.

Поветарац их распрши
И искомпонује шапутаве песме,
Што певају о љубави,
Извора живота.
Вијугала је,
Застајала и скупљала еликсире,
Правила је легло зденца
Да се бистра ума
Напију у огледалу.

Ту јој је одејај
Последњег зрачка сунца
Обасјао љупко лице.
Уским кланцем,
Шири се у плаветнило неба
Којим отплове сећања
Наше љубави.

ДЕВОЈКА

Руменило
Њеног чистог белог лица
Оцртавало је црвене кругове
Заробљене љубави.
Дугачки нежни прсти
Миловали су
Откуцаје срца њених груди.

Њена осећања
Дотакла су његову
Најдубљу машту,
Док је раширених руку
Скупљала последње
Пролећне капи кише.
Мокра и разбујала,
Удахнула је пуним плућима
Његов живот.

ДУША

Нисам постојао а ипак сам облик, који се могао врло лепо описати и сачувати да је човек иоле имао маште, храбрости и свог личног самопоуздања, док нисам схватио да могу да посматрам, видим и осећам.

Настала је промена времена што су људи изговарали као јесен. Ветар је прохујао кроз шуму или су то само душе које су лутале и којих сам и ја део.

Сада нисам само посматрао већ сам и лебдео ношен без повратка, у непознатом правцу, без питања и одговора посматрајући са висине.

Поред мене се одлепио један лист међу првима од свих. Необично повијен, неконтролисано се кретао у свим правцима и ковитлао у круг. Мислим, да су се оне поигравале с њим, те душе које су га напустиле и придружиле се нама. Налетео је и физички ме додирнуо, што је за мене било потпуно непознато и несхватљиво. Пао је далеко од свог тела, букве која је поносно стајала попут обелиска, као бескористан део заједнице из које је био одбачен. Није се одбио од влажног тла, већ се једноставно слепио на земљу која је све гутала што се не издигне. Био је полумртва

лист, са још мало природне зелене боје на себи и више није био користан. Помислио сам да је лист у последњем тренутку то схватио, да су људи често букву користили као погрдну реч, и да му је свеједно која га је судбина снашла. У последњем тренутку размишљао је да ће једнога дана, када поново израсте следеће године, бити можда лист на дрвету некога храста. Говорили су да ништа не постоји вечно. И даље ношен поветарцем посматрао сам пољско цвеће, траву и све оно што је чинило природу, како је плесало у паралелном свету складно и сложено што није сличило људском роду. Био сам део тога, али му још увек нисам припадао.

Слике у природи су се раскошно и брзо смењивале пред нама док није настала пуста. Дизао се облак прашине и песка и понеки живот који је био непримећен у свој тој величини и пространству којом смо се кретали.

Осетио сам успоравање и празнину која ме је сламала. Приметио сам да сам прозран и да нестајем, да се не крећем довољном брзином. Без одлагања сам морао да пронађем своје тело без којег сам нико и ништа на овоме свету, па макар и несвесног. Пронашао сам га у једном каравану испосника на путу свог покајања. Тако спојен са тим телом човека осећао сам да не мислим и да сам безвредан, и нисам осећао његову глад и жеђ. Мировао сам повративши снагу бар привремено у мени овом непожељном телу.

Најзад смо наишли на мени познате мртве облике природе које су створили људи. Могло се приметити да су нешто чак и задржали од природе, али је то било занемарљиво и неукусно распоређено.

Свака та безимена душа, одабрала је своје тело које је бесциљно лулало без вредности, у свом том очају и хаосу. Пролазио сам кроз сва та тела и видео сав тај бес, равнодушност и све оно што ми није одговарало, док једног момента нисам осетио свежину и неисквареност тела које ме је без мог знања, што и нисам поседовао, задржало.

Осетио сам жељу да стварам и помогнем свету у којем сам се нашао, да му укажем на његово постојање да достојанствено живи и да му је будућност онаква како ме сам креира и обликује. Да схвати да сам ја тај облик који може да га спасе од сопствене пропасти. Осећао сам да то више нисам ја у новом много сложенијем облику.

Да, то сам ја, сада душа те девојчице која је први пут угледала свет од када се родила и у којој сам нашао дом. Звала се Душица, и ја сам је много волео а и она је волела мене. Тудио сам се да сачувам све оно што је чинило лепим, свих тих 18 година. Њену креативност и знање, радост, осмех, културу, њену лепоту и све оно што је и део мене. Сада смо једно. Заувек ћу остати са тобом јер знам, да ћеш једнога дана да створиш нов живот генерација која ће имати душу и која ће да буде тако слична теби. Више нисам поседовао тело већ је тело поседовало мене.

Хвала ти Душице!

Марија Шкорнички

ЗАВЕШТАЊЕ

Едуард Шкорнички: Музичар
Инструмент Хорна
Статус: Заљубљен
Девојка: Марија Мотл

Еда свира
Еда компоује
Еда слуша
Еда пева
Еда записује музику из љубави
Еда љубав претаче из музике
Един пулс и Маријин пулс
Исту песму ствара
Све је ритам
Пуууно ритма
Виолински кључ

Едуард Шкорнички: Музичар
Инструмент Хорна
Завештање унуцима: Крвоток
Са пуно нота
Теку: Влтава
Лужница
Љубостиња

ВАРИЈАЦИЈЕ

сваки удах једна нота
за час тече стих
поглед чежња додир стрепња
 емпатија

немир уздах исти поглед
чулност ритам поезија

сваки удах нова песма
заљубљена

ИМПРОВИЗАЦИЈА

премести очи на табане
да очи и звезде небо пропутују

премести очи на дланове
да осете додир крила помрчине

премести очи на колена
требаће ти плима и осека

премести очи у крвоток
да окусе семе раскрснице

премести поглед иза ока
где су: пламен песма и тишина
исти талас акустика

КОВИТЛАЦ

Ковитлац тражи прозорљив
Пут
Иза шуме
Обљубио ветар
Предачке кости
Усклик пред храмом
Испија дан

Кроз прозор зури
Слабост
На уснама
Пут преваљен
Удваја глас
Губе се разлике

Освит расипа знамење

ЦЕЗИРАЊЕ

Цезирање село
Уз намеру
Чврсте линије
Цепају светлост
А звона ослобођена
Свести
Топе се
У форми

Цез умножава
Ликове и брише разлике
Полови дрхте
Потопљени
У нове облике

Тихомир Јовановић

ТРГОВАЦ СНОВИМА

Пре више од 150 година, један од зачетника СФ жанра у књижевности, Хуго Генсберк је у свом роману *Ралф 124Ц 41+*, предвидео справу која ће људима омогућити да гледају филмове док спавају. Ту справу назвао је *Хипнобиоскоп*. Касније, када је та справа и начињена, нешто другачија него што ју је он замишљао задржала је то име у његову част.

Ја сам био један од оних који су је често користили, будући да нисам имао довољно времена да у томе уживам током дана. Радио сам у фирми која се бавила развојем софтвера за компјутере, мобилне телефоне и сличне „играчке“, које су одавно замениле древне, за које смо знали само из филмова који су приказивали прошлост. Пластичне пушке, лепо коцке, шах, карташке игре... скоро да су сасвим нестали.

Да, волео сам уживати у тим филмовима, али сам још више волео да се препустим својим сновима. И нисам био једини. Из разговора са познаницима и преко друштвених мрежа сазнао сам да има још пуно људи који би волели да неки сан поново сањају, неки леп сан, еротски, авантуристички а било је и оних који су уживали у ноћним морама...

Снови су фасцинирали људе вековима, приписивали су им разна значења и покушавали их тумачити као знамења или у оквиру психоанализе, а најпознатији од научника који их је изучавао је свакако Сигмунд Фројд, који је давне 1900–те године објавио књигу *Тумачење снова* у којој снове назива „царским путем ка несвесном“. У тој књизи је детаљно објаснио везе између свесног и несвесног психичког живота. По његовом тумачењу, осећања која су потиснута у несвесни део ума се испољавају у сновима. Тако да су снови најчешће наше скривене жеље, осећања и страхови, а ноћне море су по њему неуспели снови.

Али мене је више занимало шта се заправо дешава у нашем телу и мозгу током сна.

Оно што сам сазнао о сновима, са медицинске тачке гледишта је то да се они јављају у РЕМ фази сна. У тој фази дисање је убрзано и плитко а очи се брзо покрећу, отуда и назив РЕМ (*Rapid Eye Moving*). Ритам срца се убрзава и расте крвни притисак. Нервни центри за спавање се састоје

од неколико разбацаних група неурона. Холинергички неурони, који су укључени у РЕМ фази сна смештени су у горњем делу лобање.

Током ове фазе сна се повећава активност у амигдалама, тегменталним једрима понса и предњем делу цингуларне коре, док се смањује у задњем делу цингуларне коре и префорталном кортексу.

Проучио сам ову област и дошао сам на идеју како да хипнобиоскоп преуредим тако да делује и у супротном смеру. Не само да емитује слике у наш мозак током сна, већ и да снима наше снове.

Као неки луди научник из старих филмова радио сам даноноћно у својој приручној лабораторији и када сам завршио са конструкцијом уређаја његово дејство сам прво испробао на себи.

Није то био никакав шлем, како су то замишљали у СФ филмовима и романима. Главни део састојао се од кутије величине табакере, са батеријом и електроником и све је могло стати у џеп пиџаме а одатле су две жице водиле до пријемника можданих импулса, који су се смештали у ушну шкољку, налик слушалицама, одатле још пар жица ка челу и потиљку, са прилепљеним електродама. Све у свему највише је личило на мобилни телефон или уређај за слушање музике.

Те прве ноћи, са апаратом на глави, нисам могао заспати од узбуђења, тако да није било резултата. Али умор је учинио своје и већ следеће ноћи брзо сам заспао и утонуо у сан. А оно што сам сањао није било ништа спектакуларно, нешто што бих желео поново да сањам. Али врло значајан јер... Обичан јесењи кишовити дан, са ветром који је превртао кишобране и завртао пешеве мантила. Лишће које пада и лепи се по асфалним стазама у парку. И млада жена која је журно ишла водећи пса, који је без обзира на невреме морао у своју уобичајену шетњу.

Наравно, овако снимљени снови су се једноставно могли репродуковати и преко компјутера и погледати на монитору. Пробудивши се управо сам то урадио... У у—ес—бе улаз прикључио сам апарат и успело је, посматрао сам свој сан као видео запис. Наредне вечери, проверио сам како то функционише и у сну. Уместо филма на хипнобиоскопу, поново сам пустио свој сан од претходне ноћи. И поново сам га уснио. Ето, зато је овај обичан сан био врло значајан...

Био сам усхићен и одмах сам позвао Андреја, свог најбољег пријатеља и испричао му а онда сам своје откриће окачио на странице друштвених мрежа. Нисам могао замислити колико ће интересовања изазвати. Напустио сам редован посао и посветио се само овоме. Отворио сам сопствену фирму под именом Снотека.

Продавао сам апарате а истовремено сам направио и датотеку снова, које су ми људи продавали да би их могли и други сањати. Личило је то на некадашње видео клубове. Изнајмљивао сам и продавао снове по жељи клијената. Акциони, ратни, еротски, љубавни, ноћне море...

Добро се живело од продаје снова. Све док ме није почело мучити друго питање. Постојали су снови који су били упорни. Снови који се ни-су могли заборавити на јави. Никада. Били су непријатни. Питао сам се, да ли се могу избрисати из сећања. То ми је било важно јер је и мене про-гањао један такав сан. Не знам зашто оставио сам га забележеног у меморији рачунара.

Поново сам се дао на посао, проучавајући функције можданих таласа и делова мозга задужених за снове и сећања. Изменио сам амплитуде и фреквенцију струја и испробао дејство. Није успело одмах али сам наста-вио са проучавањем и испитивањима. Успех је морао доћи...

Једног јутра пробудио сам се и узалуд сам покушавао сетити се какав је био тај сан који ме је мучио. Ништа! Никаквог сећања. Потпун успех. Ставио сам у своју понуду и брисање снова из сећања. Било је доста за-интересованих.

Ја сам био слободан и успешан. Препустио сам вођење Снотеке рад-ницима а ја сам се предао задовољствима живота на јави. Путовао сам, уживао у егзотичним јелима, пићима и лепотицама. Понекада сам ужи-вао и у обичној шетњи.

У једној од таквих шетњи ходао сам Булеваром, негде око Вуковог споменика. Дан је био тмуран, са ниским облацима и повременим капи-ма кише. Људи су журно пролазили крај мене. А ипак њихова лица су ми од негде била позната. Где сам их већ видео? Déjà vu? Ишао сам даље, ру-ку забијених у њихове погнуте главе, предан мислима. Закорачио сам да пређем на другу страну улице. Одједном звоњава и нешто огромно изрони из полутаме са моје леве стране. Онда ударац, бол и мрак...

Када сам поново био свестан лежао сам у белој соби, у металном кре-вету, са ужасним болом у ногама. Покушао сам их померити али без ус-пеха. А онда ми поглед паде на прекривач. Испуцчење мог тела оцртава-ло се само до колена... доле ништа, равно... .

Остао сам инвалид. Фино урађене нове ноге од композитних матери-јала, скривене испод панталона су ми омогућавале да живим скоро нор-мално, после дугих и напорних вежби. Поново сам у својој фирми и пре-бирам по датотекама. Мучила ме је једна мисао. Они људи које сам срео пре несреће и сво то окружење, које ми је било тако познато, као из неког сна, којег се не могу сетити.

Пронашао сам фајл са обрисаним сном и пустио га да се прикаже на екрану.

Шетао сам Булеваром, негде око Вуковог споменика. Дан је био тмуран а облаци су се спустили ниско и пала би понека кап кише...

НАПИТАК ЗАБОРАВА

Тара је опрезно корачала шумом. Ваздух је још мирисао на крв и челик. Понекад би јој се учинило да из гора још одјекују крици рањених, њиска коња и зов бојних труба. Ишла је лагано држећи за улар коња који је вукао колица за сакупљање дрва. Рат људи и Тодораца завршен је пре неколико дана, али можда негде још има неког залуталог ратника. Лишће је шумело под њеним ногама и повремено би застала да утиша тај шум и ослушне звуке шуме, пој птица, зуј инсеката и понеки лист који је пропадао између грана. Наставила је даље све док не чу тихо стењање. Испрва помисли да је то варка чула и страха који је потискивала. Стала је и подигла главу. Сузбила је нагон за бекством, који се први јави и полако пође ка стаблу храста одакле је допирао тај звук. Коњ је корачао за њом без обзира што је испустила улар и у руци држала бодеж од обсиђана¹, спремна да се брани ако се укаже потреба.

Поред храста лежао је окрвављени ратник, покидане верижњаче² а поред њега мач на дохват руке која вероватно не би имала снаге да стегне прсте око балчака а камоли замахне оштрицом. Пришла је неколико корака и застала пред рањеником. Човек. Утажила је радозналост и окрете се да пође назад. Човек или Тодорац, свеједно. Она припада вилинском народу, шумским створењима и није је тицао сукоб тих ратоборних створења. Поготово не људи, после оног што је од њих претрпела...

„Хајдемо, Риђане,“ рече она, хватајући коња за улар.

Њен глас као да тргну рањеника и он поново зајеча. Тара се окрете ка њему. Очи су му биле отворене и тражиле су оног ко је изговорио те речи. Тара се тргну и пре него што поново помисли да се окрене препозна у очима рањеника молбу, тугу, нешто између осмеха и бола и она из свега

¹ *Ойсиђијан*, обсиђијан, вулканско је стакло, тј. вулканска стена. Пошто немају кристала опсиђијанске оштрице могу досећи молекуларну танкоћу, тако да се знају користити као оштрице скалпела.

² *Верижњача* (или ланчара) је тип оклопа који се састоји од малих металних прстенова везаних један за други, тако да наликују на мрежу.

тога прочита жељу за животом. Људи су тако кратког века, а он је тек на почетку те кратке стазе. Посматрао ју је широм отворених очију, плавих као језера у гори, када се са њих скине ледена копрена. Отворио је уста као да жели нешто рећи али чуло се само болно стењање и онда поново затвори очи и ућута. Можда би га требала оставити да умре, он је човек, не онај који ју је оскрнавио, али човек... А онда нагло одбаци ту мисао. Он је само живо беспомоћно биће...

Тара се саже, клекну на траву и дрхтавим прстима опипа руку рањеника. Испод скорене крви осетила је пулсирање била. Жив је. Устала је и довела коња са колицима тик до рањеника и почела га гурати на њих. Био је тежак, оклопљен, али у њеним рукама било је довољно снаге да га превали на колица и потера Риђана ка својој колиби, повремено се осврћући да провери да ли је све у реду.

Дошавши кући успела је да га довуче до собе и не имавши снаге да га подигне у постељу направила му је лежај на поду и почела му скидати панцир и чистити ране. На десној подлактици био је велики засек а на грудима убодна рана где су верижњача и ребра задржали оштрицу мача на путу ка срцу. Топлом водом са раствором лековитих трава опрала му је ране и превила их. Остало је само да чека. А онда успаничено помисли, шта ако умре ту у њеној колиби? Како ће га... Одмахнула је главом, не, то се не сме догодити... Ма колико је било болно сећање на некадашњи догађај.

Од тада је живела сама у кућици издвојеној од путева и насеља људи и вилењака, мада кривица не беше на њој. Била је жртва људи а потом и свог народа.

После једног од сукоба међу самим људима била је жртва пожуде ратника који се враћао из боја. Мислила је да ће успети да сакрије од свог племена шта јој се десило поред вијугавог шумског пута, све док не схвати да у њеној утроби расте створење, плод семена које је у њу посејао човек...

Залуд су биле приче и правдања. Вилењачки народ није праштао мешање са људима. Била је прогнана а њено дете остављено негде у планини...

А овај човек крај ње био је некако другачији, ни налик оном ратнику. Не може је никако повредити. Из неког разлога био јој је важан, потребан или је то била само њена подсвесна жеља да се наруга одлучи свог племена?

Ноћ је била тешка. Рањеник је био у грозници и дрхтао је од студени иако је у ложишту пламтела ватра. Тара му у уста ули мелем који га је

требао ојачати и снизити ватру у његовом телу, чија врелина је надјачавала топлоту собе. И даље је дрхтао. Знала је још један начин да му помогне, да га угреје. Топлином свога тела. Потиснула је слике чина из прошлости и делимично огољено мушко тело на себи. Не, то се није десило мени, била је то нека друга или само сан... Скинула је одећу са себе и увукла се у његов импровизовани лежај, навукла прекривач и привила се уз његово тело. Пребацила је руку преко његових прса, преко ране, поставивши длан као да из њега жели послати исцелитељску енергију која ће зацелити рану. Онда осети како се његово тело миче, руке му се померају и полажу на њен струк и раме и ту су остале. Човеково дисање се уједначи и из њега неста призвука боли. Тара оста уз њега целу ноћ и сама чврсто заспавши после напорног дана.

Те ноћи уснила је чудан сан, мешавину стварности и фантазије. Она и овај непознати рањеник летели су крилима налик вилиним коњацима над мирном површином језера, уживајући у лету и одблеску зрака сунца са мирне површине све док од негде из жбуња не долетеше стреле и погодише човека и он паде у воду а Тара врисну...

Пробудила се у зноју. Његове руке су још увек биле тамо где су синоћ положене, као да је жели сачувати од ружних снова или стварности. Њени покрети пробудише човека. Отворио је очи и зурio у плафон колибе, у греде и сламу које су надкривале собу, не схватајући где се то налази.

„Где сам то, и како...?“ поче он, али му Тара стави прст на уста и покажујући му да ћути и штеди снагу.

„Нашла сам те рањеног у шуми,“ поче Тара и онда му исприча све шта се десило од тада до јутрос и на крају рече, „Ја сам Тара, а како је твоје име Човече?“

„Момир!“ Рекао је и закашљао се.

„Добро Момире,“ рече му Тара. „Одмори се, добро си ти и биће све у реду...“

Тако је и било. Момир је већ сутрадан почео да устаје и изразио је жељу да пође и пронађе свој дом и породицу, али се Тара томе успротиви. Њеним бићем владало је неко чудно осећање. Не, не сме сада отићи, веома је слаб. Није се смела усудити на то да помисли да ће јој овај човек недостајати или се само плашила порука из свог злосутног сна.

„Не, остани још мало“, рекла је. „Не смеш отићи...“ Глас јој је звучао изненађујуће одлучно и заповеднички.

Није рекла све што је осећала, није ни сама знала шта је то, само га је погледала на кратко у очи а онда скренула поглед плашећи се да ће он то знати боље од ње.

Момир слегну раменима и спусти тело у постељу. Заиста му је лакше било лежати него седети а камоли јахати или корачати.

Али наредни дани доносили су му снагу. Ране су зацељивале и устајао је испрва ходајући само по колиби а онда је почео пратити Тару у шумским шетњама. Схватио је да она припада сасвим другом соју, да је она део слободних шумских вилењака а он човек. И била је тако другачија од жена које је до сада упознао, најчешће оне по крчмама и лукама које су му давале своје тело за пар сребрњака, врч пива и храну. Тара је била нестварна, блага а јака... недостајала су јој само крила вилиних коњица, па да буде онаква, како је он у машти замишљао виле, слушајући као дечак приче о њима, током дугих зимских ноћи крај огњишта и касније у тавернама од пијаних ловаца и трговаца.

И да није чинила за њега све то, да му није посвећивала толико пажње био је сигуран да би сама њена појава у њему запалила осећања привржености и спремности да је брани и штити од свих невоља.

Прилика за то указала му се кроз неколико дана, док су корачали шумом, ћутке, на неколико корака једно од другог и повремено скрећући поглед једно ка другом и брзо га враћајући назад. Тара је сакупљала лековите траве а он ју је пратио, сада скоро опорављен али без жеље да се врати дому. Ова мала шумска колиба била је пуна тоpline и... да, морао је то признати, љубави...

Пред њих је из шибља искочио пар вукова. Брзо је реаговао и гурнуо Тару иза себе и извукавши мач из корица сам је стао пред искежене звери.

Тара је узбуђено посматрала како Момир замахује мачем, како звери падају на тло, дижу се бесне од бола и онда им Момир поново прилази и задаје коначни убуд, *coup de grâce*³, и оне остају смирене на тлу заувек. Онда јој је пришао и ухвативши је за руку подигао. Дрхтала је и привила се уз његово тело. Онда се десило оно што су једно од другог скривали, потискивали. Чежња се ослободила из страха. Усне су им се спојиле не размишљајући колико то све има смисла и наде...

Потом је све било другачије. Сваког дана Момир је бивао све веселији и приврженији Тари, а тек повремено би приметио израз забринутости на њеном лицу. Испрва је ћутао, сматрајући то неважним, нечим што нема везе са њим док је коначно не упита.

„Тара, не волим тугу на твом лицу, реци ми о чему се ради?“

Ћутала је неколико тренутака, смишљајући одговор који му неће задати бол, а онда рече: „Момире, ми смо два соја. Људи и вилењаци. Ваш

³ *Coup de grâce* – опроштајни ударац или ударац из самилости.

живот је тако кратак. Ми трајемо дуго. Шта ћу ја када ти остариш? Нес-танеш?”

Није знао шта да јој одговори. Само ју је загрлио и дуго и чврсто ју је држао у загрљају.

Али Тара је знала. Не, неће њему задати бол. Сва туга растанка при-пашће њој. Поново ће човек бити тај који ће јој задати бол, другачију, ве-ћу од претходне...

Не казујући му ништа спремила је напиток који ће учинити да забора-ви све ове дане проведене са њом. Дала му је то под изговором да је ме-лем који ће га ојачати, што је у неку руку и било истина. Без сећања на њу биће пуно јачи и спремнији да се даље носи са проблемима у животу.

„Узми ово и попи, биће ти боље,“ рекла му је и понудила врч са спремљеним напитком.

Момир то и учини, ништа не сумњајући и када напиток поче делова-ти Тара му спремиле потрештине за пут и изведе на стазу, која је вијугала између стабала, водећи ван шуме ка боравишту људи. Хтеде га за раста-нак још једном пољубити али се уздржа од тога, плашећи се да неће има-ти снаге да се отргне из његовог загрљаја и само је немо посматрала како замиче у сенке дрвећа и сам постајући сена, сена човека и сена њених се-ћања. Низ образ јој се закотрља суза и задржа на уснама. Била је више горка него слана.

После тога данима је излазила на стазу и гледала у њу, као да ишчеку-је да ће се Момир вратити, потајно се надајући да њен напиток није дело-вао, да ће доћи и снажно је загрлити.

Године прођоше а њено сећање не избледе. Питала се како ли сада изгледа Момир, и да ли му је лице покривено борама, коса побелела. И пожелела да га види још једном пре него што његово тело не постане прах, надајући се да ће је поглед на његово остарело, изборано лице, на белу косу одвратити од сећања. Реше се спремати на пут. Обучена као проста сељанка пође пут људског насеља.

Из Момирових прича знала је где му је кућа. На почетку села, са дес-не стране пута, кућа од дрвених дебала, са стајом и вртом. Баш онаква какву је замишљала. Дошла је до капије, широм отворене а тамо негде на сред дворишта видела је човека који секиром замахује и спрема дрва за зиму. Као да ју је осетио, подиже главу и погледа ка њој, отирући надла-ницом зној са чела.

„Добар дан, тражите некога?“ упита он.

Госпode, помисли она, да ли је могуће, ништа није остарио, како је то могуће?

„Момире?“ шапну Тара, заставши у пола корака.

Човек се насмеја и узврати.

„Момир је мој отац, ја сам његов син, Мартин, познајете мог оца?“ упита он.

Ћутала је. Како објаснити оно у шта је тешко поверовати. Утом се на вратима колибе појави старац, привучен разговором из дворишта. Седа коса и брада су му скоро сакривале лице. Кошуља заврнута до лаката откривала је на подланици дуги ожиљак. Тара га препозна. Рана, коју је неговала. И препозна човека, који је зурио у њу и шапутао тихо, али она чу те речи.

„Ти, откуда?“

„Сећаш ме се Момире, како је то могуће?“ узврати она.

Био је збуњен њеним питањем очекујући уместо тога одговор и дуго му је требало да проговори.

„Мислио сам да је то само сан, а ти део тог сна, сна који сам често сањао. Први пут, једном давно када сам негде лежао рањен и скоро мртав. А онда се сан понављао упорно, упорно а ја сам га покушавао одагнати. Али како? Да ли је и ово сан...?“ мумлао је и збуњено зурио у девојку, младу као и онда када ју је први пут сањао, а он ево старац је већ.

Тара обори главу. Да, била је ово лудост, није требала доћи. Избрисала му је сећање али снове није. Схватила је да његов сан није исти онај који је и она уснила оне прве ноћи, његов сан био је другачији, лепши, онакав је и она желела, макар био само сан и брзо се окренула. Журила је путем, скоро да је бежала од сећања, нестајући у сенама дрвећа и сама постајући сена, док је Момир посматрао како се стапа са тамом, неодлучан да пође за њом као да је авет, из ноћних мора а не део најлепших снова...

Јанко М. Левнаић

CURRICULUM MORTIS / II

(ОДЛОМАК)

Одељак који ће устврдити да увод још увек траје. У овом, другом његовом делу, укрстиће се литерарне дефиниције, координате свакодневице и механизми сна, времена на време осветљени и подвучени ујачајљивим телевизијским порукама и њиховим дисонантним анархизмом, као флуоросценним жутим маркером. Појавиће се и назовиштај разлога да се овај текст, ма колико то парадоксално изгледало може назвати и љубавном причом и хроником времена.

Песници не потписују петиције – ваљда је то био наслов филма? – хипотетичка констатација, тупо му је прострелила главу без симпатија и милости за његове слабости. Ништа друго и није могло бити. Потписују ли песме? – било је саркастично питање које је сам себи прекорно поставио (потпуно схватајући колико је непристојно много информација протекло откако је нешто чиме би био задовољан написао) трен пре него што је схватио да је променио простор, да се избавио затвора, свог скученог собичка и да је седео у веома необичној биоскопској дворани празно и тупо зурећи у издужени, црним флором оивичени, флуоросцентни пројекциони правоугаоник.

Просторија је била несразмерно дугачка и висока па је по међусобном односу страна и лучно постављеном своду, пре сличила вагону путничког воза без купеа, него пропорцијама свечане сале за пројекције. Дуги, китњаста, позлаћени барокни украси и гипсани рељефи на балконима и сепареима били су на свом месту. Атмосфера, уобичајена, врло позната и слична позоришној дворани из хваљеног романа Младена Левнаића. Нема потребе, дакле, додатно је описивати и догонити (евентуални заинтересовани читалац, ако постоји, нека потражи угодна уводна поглавља књиге „Исповести Кристофера Фина“).

На филмском платну није било ничега посебнога, осим оштрим Њутновим прстеновима оптерећеног мутног светла бучног кинопројектора, ништа се није нарочито дешавало, ништа се није кретало, нити кретњу наговештавало. Тренутак ишчекивања да филм почне претварао се у оп-

шту нервозу и стао се протезати два корака иза бесконачности. Бело платно, бели мрак и бајата, прашњава, безбојна тишина коју нарушава притајени суви кашаљ и сипљиви хук многобројне публике непажљиво скупљане с жиљавог коца и масног конопца и њихове ближе околине. Једино познати, устајали мирис који немилице куља из небројених тајних углова и превоја, воња и подсећа га на нешто слаткасто – горко, веома блиско и знано, чијег укуса само што се није сетио, али чега? У ствари вероватније је да није желео да га се сети, стидео се тога сећања и гурао га све дубље у подсвест.

– Спава ли или не? Постао је свестан овог питања у сну. Да ли је могуће да човек сања да сања и да при томе буде свестан тога? Или је све ово заједно тек једно обично смрадно бунило, лудо бунцање и дрхтава кухна грозница? Има ли јој краја? – питао се са чудним изразом лица које би коме, да га је могао таквог видети, уливало поверење у искреност али и сумњу у способност да разлучи претворност од истине. Одједном, потпуно изненада, зачуо се ван сваке збиље гласан крик. Најпре један, потом други. Па трећи. Ужасан, па ужаснији, страшан, па страшнији, животињски какав никада до сада чуо није.

Крв у жилама му се стала болесно згушњавати и ледити, а танана и танка, оштра и болна срмена нит узнемирено пролазити учмалом и црвоточном кичменом мождином. Сваки дамар му се без контроле покретао и паперјасто треперио.

А онда ненадан удар на око. Паф! Као игла, као киселина. Као оштар, незаслужен и безразложан шамар. Бол чији се траг појавио на биоскопском платну био је пројекција хировите, несталне страсти, потпуно подекспониране целулоидне траке која гори. Али како полако, како успорено тиња! Нагорела површина се једва померала, али кретала се – сигурно. Трајало је то дугим минутима који се обележавају двоцифреним бројем и потпуно освајала велику правоугаону површ. Сразмерно том лаганом темпу и биоскопска дворана се успорено, али преко мере појачано осветљавала као да се спрема за директни телевизијски пренос. Њена раскош је опет долазила до изражаја и стала се поносно издизати изнад публике. Можда би стигла до самога неба да није уследио опет онај оштри, пробадајући, језиво зашиљени метални крик. Сад је, међутим, некако лако успео да спозна одакле допире. Знао је из ког правца долази, махинално и махнито се окренуо тамо.

Какво изненађење, каква слика! Није била очекивана – на основу познатих елемената није се могла претпоставити. Није била у питању ни једна животиња, никакав опасни митолошки или фантастични лик. Невероватном снагом, непримереном и сасвим супротном њеном витком, ма-

некенском, извајаном стасу, испуштала га је млада, сасвим згодна жена, свесна своје сексуалности, непослушности, поноса и сваке друге дрске способности. На њеном упечатљивом лицу, које се могло, колико – толико видети као одраз црне таме слободе, није се дао прочитати никакав посебан разлог. Ни бол, ни хир, ни радост, ни туга. Било је хладно као мермер, чисто као сребро, лепо и правилно, али ослобођено сваке, ма и најнеуобичајеније и најмање емоције која би и у трагу напрегнутог мишића наговестила порекло ужасног, надприродног гласања. Потом опет иде јасан, репродукован звук, обојен специфичним пуккетањима и шумовима какве у позадини имају раубоване грамофонске плоче, као да се небо пара, као да се свест кида, као да се стакло крши, кост ломи или одојче плаче. Долазио је негде иза леђа, из времена његове младости. Звучник је био заклоњен или склоњен – није могао да се лако пронађе и тек тако открије, као да није био чврсто материјално тело, него тек пуста, прорачуната математичка тачка.

Пауза, поново бодљикава тишина, спори процес појачања интензитета. Одједном појава доминантно монохроматских светала која су у себи носила значајне биостимулативне ефекте којих у први мах није био свестан. Па онда нагли осећај да му се нешто прашњава, питомо и благо, ситнозрно круни изнад главе и да га посипа по коси. Па крик оне девојке са невероватним магнетизмом, болнији и страшнији него икад раније, али за чудо и закључак: лепа незнанка у еротској аури није више седела на истом месту, премештала се – није била где ју је претходно уочио. Пре него што је успео да схвати да му на главу пада обично, јестиво, тек нешто крупније млевено кухињско брашно које неко у правилним размацима посипа са балкона, из кеса директно по њему и осталим нестрпљивим и незадовољним гледаоцима, разумео је и израчунао да девојка у правилној спиралној кретњи која добро описује изгон или егзил, стрпљиво путује ка њему. Пратио ју је кришом све док се, на крају, није појавила, у тешком, чешким гобленом тапацираном седишту, тик уз њега, с десне стране и потом – у његовом чврстом загрљају.

Тај тренутак пробудио је у њему најдубља и најразличитија осећања разапета између изненађења и уздржаности, допадања и страсти, страха и жеље али у исто време и потпуно јасног сазнања да са њом то није био случај. Видео је привлачну, опасну и изазовну, фаталну жену, хладне и циничне спољашности и заклопљене душе које ће се плашити и стрепети. У чисту прорачунатост тек је овлаш сумњао. Учинило му се да се она у његовом загрљају, иако сасвим добродошла и топло примљена, иако га је користила обилато као да је пијавица а не људско биће, али опет више рационално него емоционално, осећала као у дубоком, туђем гробу – а ипак – као код своје куће. И што је најгоре, није ничим показивала да јој

то на било који начин годи или смета. Као да је то за њу било редовно, уобичајено, опште стање, простор на који је навикла. Као да је већ одвећ често бивала на таквим местима у истим или сличним улогама. С друге стране, изненадио се да и њега то није претерано погодило, да том сазнању вољно или невољно, свеједно, није придавао ни најмање важности и значаја.

Опчињен тим благо непријатним, перверзним и мазохистичким виђењем, од кога је помало изненађен једнако мало зазирао јер је за себе сматрао да је преосетљив и у љубави велики перфекциониста тако да му и најмања могућа грешка може изгледати фатална, само је периферним погледом успевао да ухвати шта се заиста догађа у барокној биоскопској дворани чији се архитекта племенитих намера, сигурно већ одавно окреће у гробу. Мноштво гледалаца је гласно негодовало, протествовало и незадовољно покушавало да изађе напоље, тискало се око уског излаза, али их је тамо чекала препрека у виду двојице снагатора, *bodybuilder*—а или пеливана голих до појаса, извајаних и науљених мишица, који су покушавали да их на силу врате унутра и објасне да је све под контролом, да се све одвија управо по правом и ваљаном сценарију, баш како је планирано и да поента, кључ свега битног и значајног, нешто заиста, заиста прљаво, тек следи: — Само мало стрпљења! Мало стрпљења! Умириrete узаврели его! Сачекајте крај! Одаберите стрпљење уместо брзоплетости. Тада ће вам све бити јасно! Видећете да се ствари одвијају управо онако како би требало. Не губите наду! Наду не губите. И пиво ће се делити. Биће пуууно пива... — говорили су са обиљем сугестије и уверљивости. А онда — најстрашнији урлик који је у животу чуо, урлик који се не може препричати и описати, али може озбиљно шокирати неприпремљену околину и нанети јој душевне патње, од кога му се свака длака на телу накострешила, а срце преко мере узлупало.

Девојка чију је сензитивност само омирисао, а тајне тек намерио да открива, у трену је, за деведесет степени, потпуно неприродно окренула главу према њему, јагодице су јој поскочиле и постале још упечатљивије, избачене и црвене као да ће да прокрваре, очи се замутиле и изгледале опасније, некако зверскије али истовремено запаљиво завођиве и еротичне, неприродно лепе, као у какве трагичне хероине, страствене али са бременом злокобне судбине и товаром озбиљне претње. По свему је била на изволите — спремна за кокетан пољубац. Трен потом развалила је вилице до неслућених и невероватних размера, као да су од гуме, као да функционишу на грдну аутоматску пнеуматику или да припадају нарочитом и ретком соју акробата без костију. Сличила је Volney—у, лаву са почетне шпике филмова Metro Goldwyn Mayer—а, који се негде иза пројектора неприметно и тихо искрао, а да му је нека страшна и несрећна си-

ла деформисала и нарушила главу и само једним делом – заменила је девојачком за коју је до малочас сматрао да представља остварење свих жеља и снова.

Попуцале су му бубне опне, у слепим очима му је тукло као у паклу, желудац га је болео, мука му је била, терало га је на повраћање, глава се цепала и надимала, тело му се распадало, уздуж и попреко. Разболео се од осећања да овај њихов сусрет није случајан и коначан јер следи фаталну логику љубави на први поглед у чију су клопку обоје ухваћени, те им једино преостаје да прихвате узрочно–последичне законе и ланац догађаја који већ на почетку не мирише превише обећавајуће и добро. У тако страшном и мучном тренутку, кога су нештедице обележавала јака дегенеришућа задовољства, сав се, обилно обливен знојем, пробудио.

П.С. Први гео у Колонади бр. 3/2013.

Верослава Малешевић

РАДОВАН

— Сама живим, немам с ким да проговорим честито. Ја и мој човек имали смо ти, дете, велико имање. Беше то некад честита и богата сељачка кућа, пуна чељади. И ја сам била миражника, ал' волела сам мог Милорада. Његовима сам била по вољи, само ме јетрва није баш мири-сала. Ваљда љубомора, ко ће га знати. Какви смо ти ми били ко уписани, кад смо били млади. Јаки, румени, здрави, што каже народ, вољу реп да ишчупамо. Ватали смо се за сваки посао. Када смо се разделили, још више смо прионули на рад. У нашој кући свега је било. Краве, кокоши, земља родна, шљивици само такви. Двориште равно, кућа није била велика али ја сам бринула да буде чиста. Дан је код мене почињао песмом.

Богами, завидели нам многи, кажем ти ја.

Али како то обично бива, не да враг да мирно спаваш. Све смо имали ал' једно немасмо. Дете. Знаш како ти је то, сељачка кућа тражи пуну кућу руку. Док смо се надали надали смо се да ће бити како Бог заповеда, и ништа не би. Поче ја да се бринем, и да плачем у потаји. Види мој Милорад шта је са мном, па ме теши ноћу. У селу приметим да некако зуре у мој стомак све чешће. Чух једном у пролазу иза плота док сам јетрви носила неко марамче, да прича комшиници како сам изгледа јалова.

Бацим ти ја оно марамче, па трк у шталу. Пролила сам тада реку суза. Нана ме водила, на моју срамоту, код лекара — немој да се смејеш дете друго је то време било.

Лекар ми је реко да је све у реду, дао ми неке лекове да пијем па опет да дођем. Ма ја сам те медицине бацила већ трећи дан.

Ишла сам и код баба да ми врачају и у цркву сам најдебљу свећу па-лила, свако јутро и с вечери пред нашом иконом се Богу молила па ништа.

Невесели се мој Милорад. Постаде некако груб, бежао је од мене и мог киселог лица. Говорио ми да је са њим све у реду, како је то знао ни-сам смела да га питам. Неки чемер нам се увлачио у срце. Ја жива нисам била од страха да ме не отера и другу жену доведе.

Шта ме гледаш тако?

Па тако је онда било. Џабе љубав ако нема ко лозу да настави.

Године су пролазиле, ми смо стицали а ја сам већ изгубила сваку наду за пород и чекала дан када ће Милораду да пукне и да ме отера иако ми је прилазио некако као да хоће да ме бије. Додуше, не могу да грешим душу никада тај руку није дигао на мене.

И тако када већ одрвенех у срцу, сазнах да сам носећа. Нисам смела ни да се радујем, ником да казујем, ради урока, мислим.

Казала сам Милораду предвече, када смо окопавали задњи ред кукуруза на њивчету код речице што је протицала близу нашег села. Срећа што смо били сами. Бацио је мотику, срамота ме је да ти причам шта ми је радио од среће. Никада то нећу да заборавим.

Нико није био срећнији од мене. Тих девет месеци памтим као најлепши део мог живота. Милорад је гледао да ме чува од тешких послова. Људи у селу су му се подсмевали али није он марио. Лако сам носила чедо под срцем. Плашила сам се само да све буде у реду. Јесен је била посебно берићетна. Родило је као пред неку несрећу. Било је свега.

Ја сам родила једне зимске вечери пред Св. Саву. Довели су бабицу која ми је помагала. Није ми било лако али била сам спремна на све само да чујем плач сопственог детета. Мучила сам се два дана. Напољу је било страшно хладно а у соби топло када је на свет дошао мој син. Сви су му се силно радовали, те дете доби име Радован.

Не морам да ти причам како смо обоје бдили над њим и захваљивали Господу на милости његовој. Нико није био сретнији од мене. Милорад је летео од среће. Утркивали смо се сви да му угодимо. А он је био баш лепо дете, уписан ко слика. Како је растао тако је бивао напреднији и лепши. Ми смо се надимали од среће и шепурили као пауни. Плашили смо се да нешто не покваримо. Милорад је почео да претерује у куповини. Засипао је дете свим што овај заиште, па и више. Опомињала сам га ја али он вели да када се он мучи неће ваљда његово јединче.

Није га терао ни на њиву, ни око стоке. Радован крете у школу и показе се у почетку као богами паметно дете и добар ђак, али како је требало више упрети тако он изостаде за друговима. Причала сам ја са њим, говорила да ако неће село нека гледа да учи па ћемо га школовати. Већ сам га видела као неког писменог и школованог човека.

Поболе нешто око четрнаесте године, а ми удри у бригу. Водили смо га и у Београд у болницу. Лекари су рекли да је у питању нека ретка болест али да ће проћи када буде старији. Тако је и било, али дотле се он ухвати у неко друштво да скита. По цео дан спава а ноћу луња ко зна где.

Већ онемоћасмо, снага издаје и мене и Милорада. Продаде стоку мој човек да купи Радовану мотор и друге скаламерије. И кућу смо нову почели да правимо. Мој син ни воду да донесе мајсторима. Љутила сам се, грдила га ал' шта сам могла кад га отац увек бранио. Боже ме, прости био је толико заслепљен њим да је овај могао и главу да му заиште. Он би му је дао. Долазили људи из села, комшије и фамилија да га опомену да тако не ваља, да се тако не ради, да Радован иде кривим путем, авај ништа.

Међу првима је имао радио, телевизор, па дође ред и на ауто. Јест да смо морали да потплатимо, једва је положио ту возњу ал ајде, ко велим нека. Данас сутра ћу да се разболим, па да има ко да ме вози код доктора. Јурио он, јурио њиме све док га није слупо. Тад се први пут намршти Милорад али и одахну кад виде да није ништа сину.

Реши да га запосли у нашу варош. Продадосмо јуне да га некако протуримо да ради у дућану. Радован нешто мало је као радио у почетку а после поче да касни, те да запушта посао, да буде дрзак са људима, све док не доби отказ.

Запосли га кум да буде чувар магацина – и то није ваљало.

Свашта ти је мој син започињао. Видимо ми да од „лењости нема горе болести“. Одметну се од куће начисто. Понекад дође са неким друштвом, ја их служим а видим да су све отпадници. Онда дође ред и девојке да довлачи и то све с конца и конопца, ни једна неко домаће чељаде.

Седимо увече пред кућом ја и Милорад и причамо. Оседео мој човек, згурио се, смањио просто, види се да га брига поједе. Прогледо и он. А ја већ баба одавно. Док сам се борила, плакала, кидала, преклињала, клела није ваљало. Препустила сам се судбини па како буде. Ми смо људи сељаци, шта ми знамо о овим модерним временима. Знамо како се некад живело и видимо да није добро са нашим сином.

Зар сам се зато мучила? – мислим ја.

Један дан, ја сам расађивала купус, појави се Радован, чини ми се припит. Тражи оца, имао би нешто да разговара са њим. Ја му кажем да је отишао у друго село да погоди неку машину. Није имао стрпљења да га сачека, као да га неко гони, рече ми:

– Мајко, ја сам решио да идем у иностранство. Ћути бре, немој одма да цвилиш! Одатле има паре да донесем. Тамо се живи а не ко овде. Кажи сад шта оћеш да ти донесем?

– Где идеш? – питам ја и бришем лице.

– У Француску. Кажу да је тамо много лепо. Гледо сам ја на телевизији. Отишо и Љубиша и Саша из села, па шта им фали. Јел' си видела како куће направили, а не ко ми!

Ћутим и вртим главом. У себи мислим – да Бог да да грешим ал' од те работе нема ништа да буде. Знам те синко!

– Црна жено, па зар поред оволиког нашег имања, он да буде слуга у туђој земљи!? – завапи Милорад.

– Све ћу да продам ништа ми не треба – рече у очајању.

Радили смо и мучили се као и раније. Дуго од Радована нисмо чули никакве вести све док нам се после десет месеци није јавио једном шареном разгледницом. Наплакала сам се тог дана добро. Писо нам само да је добро и да се оженио. Милорад се изгубио у кућу, обуко чисто одело и реко да иде у град. Уплашила сам се, али он дође увече. У лицу је имао неку земљану боју. Није хтео ни да вечера, обрецнуо се на мене када сам га питала где је био и отишо да спава. Ујутру није ни отишао на ливаду да коси. Седи испред куће. Ја само ћутим и гутам. Онда рече Милорад да иде да наточи ракије у полоку, баш му се мало пије. Скувала ја и кафу, и доручак спремила а њега нема. Нашла сам га у подруму, крај бурета из кога је текла ракија и то она ракија коју је запечатио кад се Радован родио а коју је намеравао да отвори кад се буде Радован женио.

Цело село је дошло на сахрану. Тако доброг и поштеног човека неће они шљивици скоро да виде. Кукала сам из свег гласа као сиња кукавица, које од жалости за мојим другом, које што се наш син оцу ни на сахрану не појави. Мислила сам да ћу свиснути.

Жив човек не може под земљу па тако и ја.

Сваки дан сам ишла на гробље и радила колико се може. Помагали су људи не могу да се жалим, ал' видим неће моћи то тако.

Позваше ме на суд ради заоставштине и ту ти сазнам да ти је мој човек продао сву земљу, уочи смрти и да је паре ставио у банку на књижицу, на моје име.

Не знам да л' да се смејем или да кукам од муке.

Вратим се смрвљена од туге у село, кад имам шта и да видим. Пред кућом бела лимузина а у кући он, мој син у бело одело обучен, а висока жена са дететом седи за асталом.

Мајка је мајка. Заигра мени срце, заборавим ја све од раније и полетим му у загрљај. Изљубисмо се ту и испоздрављасмо. Рече Радован:

– Ово је мама моја жена, Францускиња, зове се Брижит, а ово је њен син а сада и мој Луј.

Гледам ја жену и не могу очима да верујем. Она старија од њега, види се, офарбана у црвено, нека чудна фризура, нападно нашминкана, нокти дуги, црвени, сукња кратка да краћа не може да буде, блуза провидна.

Жваће жваку ко крава кад прежива, пуши и шара очима по кући. Чудо једно.

Дете мало, око две и по године, не знам, кржљаво и плачно.

Разлетим ти се ја да спреим ручак и све по реду. Ко велим шта би–би, каква је таква је, ако је њему добро није важно, само да се смири једном.

Ручасмо ту, он као да јој покаже имање, дете утрапише мени. Нит ја разумем њега, нит оно мене, али видим мило неко детенце иако изгледа ко најгоре пиле у насаду кога сви ћушкају и гледају да се отарасе.

Водали су се они тако четри дана. За то време она ни чашу не опра, ни малог не погледа. Дању су спавали, ноћу ко зна где луњали. У селу почеше да ми се смеју, кажу снајка ми се мршти на шталу и мотику а донела ми дете у мраз.

Једва сам их петог дана наговорила да седнемо и разговарамо. Брижит је знала неколико речи српског и то углавном псовке, а мали Луј ни толико.

Син ми објасни да је она много уморна, усталом није она овде дошла да ради. Његова жена је дама, а када сам га питала шта раде, он је као киша око Крагујевца почео да околиша. Имали су они нешто пара, видела сам ја, али ту нису била чиста посла.

Причала сам Радовану о оцу и његовој смрти.

– Зашто ниси дошао на сахрану? – ћутао је и гледао кроз мене.

Стеже ме нешто за срце, не могу да дишем. Тек ће ти он:

– Ја бих те мајко пито, како је на суду решено? Колики је мој део имања? Ја мислим да имам право на пола, јел тако?

Гледала сам га у чуду. Сећам се да ме обли неки зној и дрхтавица по снази, црнило ми се навуче на очи и ја се онесвести. Освестила сам се мокра на кревету. Поливали ме ваљда водом. Мало се ту ја приберем и дођем себи.

Када сам се повратила, нисам била иста жена. Од благе особе сам се претворила у фурију. Рекла сам тада све оно што ми се скупљало годинама, што нико никад није ником рекао и на овом и на оном свету.

Добро се ми ту испосвађасмо, још мало и потукосмо да ме није било срамота од комшија и седе косе.

Притрчаше жене да ме смирују и теше, њега рођаци да саветују и поје ракијом. Оно јадно детенце уместо уз мајку приви се уз мене. Људи се крсте. Снаја побеже у другу собу. Радован први пут у животу осети неко кајање:

– Опрости мајко! – пољуби ми руку скрушено и заплака се.

Ја онда извадим из недара ону штедну књижицу бацим пред њега:

– На ти! То ти је отац продао сву земљу и паре ставио на књижицу. Сутра ћу отићи да ти потпишем у банци, како се оно зове, пуномоћ. Ето ти све! Мени ништа не треба као што није требало ни њему, твом оцу.

Примиримо се некако тог дана а сутрадан ја урадим како сам рекла. Ја кад неког презрем, ја га презрем па нека ми је од срца отпао.

Цабе се он умиљавао око мене, јок ја. Једино ми оно дете некако драго и мило. Брижит малог ма да, погледа. Чудим се ја каква ли је то мајка?

Увече ми Радован рече да би они сутра морали да отпутују за Париз због посла али да ће доћи за недељу дана. Молио ме да причувам Луја. Још је рекао да малом овде страшно прија ваздух и да ме је заволео. Пристанем, шта ћу. Било ми је жао малог, а и некако сам осетила како ме је освојио.

Сутрадан седоше у ону њину лимузину и одоше. На растанку снајка дете само мало загрли, мени пружи руку а син ни толико.

Те исте вечери сам пала у кревет. Боловала сам од туге недељама. Он да видим да од тога немам ништа, већ ти се придигнем па са оним пиљчетом, које се дотад потуцало од једног до другог мог рођака, почнем да ватам ред. Требало је живети. Није Луј крив што има такву мајку. Какав Луј, почнем ја да га зовем Лука по нашки и да га учим српски.

Од сина и снаје ни трага ни гласа, све док не добих телеграм.

Пролеће је окитило дрвеће белим веловима, травица ми озелене двориште, пчеле зује, све мирише, милина. Држим ја онај телеграм, руке ми се тресу а поштар Сима утече из авлије. И пре него што сам га отворила знала сам да је неко велико зло. Седнем на столицу, отворим ону артију и ...

Нашли су мог Радована, мог сина, испод моста Сене упуцаног.

– Синко, јабуко моја, радости моја и туго моја непреболна, где погреших? Па мајка те и не пољуби на растанку! Зашто Боже њега узе, зашто мене остави? Није он крив, ја сам! – вриштала сам.

Напуни се двориште људи. За кратко време опусте моја кућа, постаде сајам глупости и туге. Тешили су ме како су знали. Има добрих људи на свету. Организовали су се да ми помогну око преноса посмртних остатака, позајмили паре, те уз велике муке га довезосмо у село да га сахраним крај оца. Велике су то биле муке, да ти не причам. Ја сам се спекла жива. Немам појма како сам преживела те дане. Да ми не беше тих добрих људи који су даноноћно били поред мене и овог детета, ко зна?

Знам да мој син и није био неки узоран син али крв није вода. То је и моја кост а не мета за неке светске битанге. Никада се није сазнало ко га је убио. Толико о правди.

Ја сам до тада мислила да људи нису дугмад да се губе. Брижит је показала да јесу. По дете се није вратила, а кажу да ни њој нису никада ушли у траг. Или је и она завршила као храна за рибе или се завукла у неку далеку земљу.

Ја сам пристала да будем старатељ и баба овом детету што изађе. Наш то је Луј или ти Лука.

Мали је дивно дете. Немој да те завара његов изглед. Болешљив је и нежан али срце моје, права ми је утеха и одмена. Полако он све стиже, колико може али ја га много волим. – заврши бака.

САН БИВШЕГ КУЋНОГ ЉУБИМЦА

И пре него што сам отворио очи, знао сам да се рађа један од обећавајућих дана који после хладне и досадне зиме сеју радост сваком живом створу што под капом небеском гмиже, лети, скаче или хода.

Извукао сам се из рупе дрвета, протегав, стресао досадне буве са себе, протеглио се, лавље зевнуо, олизао крзено одело, порадио на ставу и тако уређен, како то већ може бити градска луталица ослушнуо зов свог благоутробја које је тражило да буде запослено.

Онај досадни смеђи вучијак, толико се прави важан да ми сецира нервни систем. Може он да предводи чопор на својој територији а мене нек' не изазива. Ја сам индивидуалац, типичан доц, који уме и зубе да покаже када затреба.

Сећам се, није одувек било тако. Још осећам меки јастук у котларници, њушим млако млеко из чиније и сласне пилеће кошчице. Мој Јоца ме је краљевски третирао од када ме је као одбачено штене донео кући и плачем размаженог дершта захтевао од својих да ме усвоје. Заклео се на „Буквару“ да ће ме мазити и пазити и звати Срећко. Његови су ме од почетка гледали с неповерењем.

„Шта ће нам ова бувара у дворишту! Само фали да се дете разболи!“ – запомагала је његова мати.

Али Јоца је позвао своје другаре у помоћ. Бућнули су ме у неко старо корито, опрали, очешљали и нахранили. Био сам штене али сам брзо научио како да себи удовољим.

Оглодао сам баштенску гарнитуру, направио хаос у цвећњаку, јурили су ме метлом коју сам касније страсно мрзео и сходно томе је раставио на саставне делове, али сам и поред свег неваљалства био под заштитом мог верног малог господара. Купио ми је Јоца и огрлицу са повоцем, што је на мени произвело кострешење длаке а у мени дизање желуца, али сам за његову љубав пристао да глумим пристојну дресирану куцу. Додуше недостајао ми је педигре, али сам то надоместио шармом неког назови мешанца. Дивили су се мојим клемпавим ушима, кудравом црној длаци и дугом лепезастом репу.

До сада бих вероватно скончао од досаде као кућни љубимац, да породица није добила на поклон педигрираног, младунца хаскија. Оно што су мени бранили, њему су дозвољавали. Спавао је у кући и био третиран као беба. Далеко од очију, далеко од срца. Брзометно су захладнели односи, што је изазвало мој бес, а ја сам сваким даном корак по корак био ближи капији, док се једног дана нисам нашао ишутуиран на паду. Врзмао сам се око те породице још мало, јер забога ја сам пас – а пси су верни. Када сам видео да од те работе нема ништа, окренуо сам се скитњи и окусио чари слободе. Не жалим се судбини. Ипак је тако најбоље за све. Нисам створен да живим у златном кавезу и кроз решетке кашичицом грабим сласт слободе. Између сигурности богатства и неизвесности слободе, изабрао сам тежу варијанту.

Ево ме сада, гледам којим градским смером ићи. Одлучио сам се за stomачну варијанту, што ће рећи кроз парк, па до пијаце и месаре.

Идем ја тако градом, не би ли налетео на предјело, када на једној клупи у парку, седе две младе жене, модерно обучене, а између њих колица са бебом. Једна од њих једе сендвич, рекао бих од шунке, а мени цуре бале. Врзмам се безазлено, а очи ми се заплеле на оном сендвичу. Успут их слушам.

Бринета пуши, повремено дрмне колица и шишти: „Више не могу да поднесем ону роспију. Она ће мени да попује и меша се у све. Па ја бре Гоцо ни рођеној мајци то не дозвољавам! Још вечерас има да кажем Банету – она или ја! Полудела сам сама међу маторцима. Још кад мали почне да кмечи, ја начисто пошизим.“

„Добро де, Зоро! Знаш да то из тебе проговара пост–порођајна депресија. Дај баби унуче, па изађи мало, проведи се. Знаш да Бане море...“, саветује је Гоца са сендвичем који полако нестаје у њеним устима.

„Шта море, напаковао ми ово дете, па сада никад кући није. Те посао, те друштво, те пецање. А ја?!“ – бесни Зора.

Ја већ крајње очајан седим испред њих и слажем слатко њушку.

„Еј, види, сладак овај цукац!“, и коначно ми Гоца баца мали залогај који ја гутам у лету.

„Ма, шта те је спопало? Гони смрдљивка! Ваљда треба неку буву да транспортујем кући?“

Дете почиње да плаче а Зора ни мало дамски хистерисхе:

„Марш одатле стрвино. Кад потегнем камен....“

Наравно да сам се пристојно удаљио, подвијена репа не дочекавши крај претње. До мене допире прозукли мушки глас.

„Мацо, намој да си таква. Нисам те ја испалио синоћ, него они моји френдови ме киднаповали. Форa, као бизнис зове.“

„Пусти ме!“ – отима се девојка, „Зашто ме ниси звао? Кога ти фарбаш? Мислиш да сам ја као друге рибе“.

„Ма не. Не жилави, знаш да си за мене посебна! Уосталом нисам имао кредит. Дај, не бежи! Да ти кажем нешто. Много се палим на тебе. Тако си фенси!“ – и већ је опасно притеже уз тополу, чему се она много не противи.

Овде нема хлеба за мене, мислим и трчим даље њушећи земљу посуту натрулим лишћем и отпацама нехајних двоножаца који не маре за природу. Излећем на стазу, прикован свим чулима за заносну жуту кују. Не примећујем да ми се опасно приближава дечак који стојећи вози бициклу и бесомучно се дере: „Смрт луталицама!“

Једва спасавам живу главу.

На изласку из парка снимам двоје пензионера који заваљени на клупи, траже замућеним погледом све оно што им може отерати чамотињу. Између њих шаховска табла са поређаним фигурама.

„Е, мој Мирко, убиће ме овај мој шећер. Ноћас од ногу ока нисам склопио. Када изгубиш здравље, ниси за живот. Боље да те нема“ – вајка се седа старина шеретски накривљеног шешира.

„Живот је сваком мио, ма какав био. Ћути, не кукај! Шта ја да кажем? Види у шта сам се претворио – у кифлу! Требало би да одем у бању. Питам се, како и од чега. Од оне цркавице коју примам не могу да издвојим ни за честиту храну и лекове а камоли за нешто друго. Него јуначе Марко, да те видим сад! Дедер делијо повуци потез и не отежи“ – каже Мирко и вуче топ на поље А4.

Кибицери опколили клупу и значајно дижу обрве, чешу се, намигују, накашљавају и подгуркују.

На мене нико не обраћа пажњу и ја мирно настављам да јездим низ разроване бетонске стазе до најопаснијег места, што пешачки прелаз зову. Тутње аутомобили, уснут ширећи ужасан смрад издувних гасова. Гледам како да претрчим улицу, да ми неко тачкасто чудовиште не пребије шапе или пробурази стомак. Шлепам се уз старицу која тешким артритичним ходом мили преко зебре. Невољно успоравају, трубе сирене, шкрипе кочнице, грче се нервозна лица возача у ружне гримасе које као да говоре исто: „Хајде баба мрдај! Журим, немам цео дан за дангубу.“

После још једне успешно савладане препреке, провлачим се као змија поред мноштва ногу, и утрчавам у пијацу. Прави мали рај.

Вичу продавци и закупци нудећи свој еспап, ценкају се купци и јадају над празним новчаником, али има и парајлија који одважно, да види свет, не питајући пошто у најлон кесе гурају јабуке, кромпир, салате и остали зелениш, од чега се лично ја ужасавам.

„Живораде, оне трешње што сам купила прошли пут су биле пуне црва! Пола сам бачила, а екстра што си закинуо на мери.“

„Госпа Јуло нисам закидо, очију ми! Здраве је да трешње имају црве. Кишна је година. Хајде, молим те, намам ја ренгел за трешње.“

„Ја сам ти стална муштерија, мого би мало да спустиш цену.“

Код следеће тезге слична ситуација.

„Не морате да ми испретурате целу кутију због једне главице салате. Ваљда видите да су све исте.“

„Врага исте. Знам ја вас закупце, горе гладац а доле јадац. Канда је мало спарушена. А кажеш путерка?“

Чујем и овакав диван:

„Не испуштај новчаник из руке. Мени су прошле недеље украли мангупи, срећом полупразан буђелар. Украли би и јаје испод кокошке. Није ти ово Немачка.“

„Боже, Боже, Симо, како се овде искварио свет. Код нас тамо, све је шен, можеш да лижеш улице, а не као овде, код вас. Све ти је то заостало, бедно и прљаво. Да плачеш!“

„Па кад је тако што си уопште и долазила?“

„Јок, најбоље је да мене не видиш, а паре видиш! И то ми је хвала! Ех, што свој може да те уједе, ко нико!“

То није разлог да се не дивим богатству оног што природа нуди. За други део понуде заслужан је људски род. Пијаца је животна галерија лица и ситуација. Старо, младо, мушко, женско, лепо, ружно, тихо и бучно,

добро и зло се слива у један уток. Продаје се и купује, часно и нечасно, мери и плаћа. У пролазу видим и чујем све и свашта. Брзе исповеди, тужбалице, хвалисања, лажна заклињања, поткрадања, преваре, моралисање, цицијашлук и расипање.

Тако распредају две сељанке које продају сир, и које за тренутак заборављају где се налазе:

„Чу ли, сејо слатка, за Милетову Божицу? Побеже од куће и удаде се за ону барабу. Ко би реко? Онако добро дете.“

„Ију! Бог да те сачува! Па она је још дете, колико знам. Што напусти школу јадна, сад ће се мучи ко и ми. Баш ме изненади. Сад ово чух од тебе. А и где да чујем кад сам спремала славу. Онолики гости на нос ми изишли. Да није девојче носеће? Види ово куче! Да му бацим малко сира чисто ради урока!“

„Није, у томе је и виц. Ко зна? Какав урок? Шутни ту цукелу, ако је виде у нашој близини, ни једна госпођа неће ни прићи кови са сиром. Ионако извољевају. Те им преслан, те кисео, те неслан, те брз, те стар. А како само зановетају око хигијене. Неке дођу само да се цабе наједу. Пази иде једна. Види каква дунда!“

Некако сам се искобељао из млечног дела тржнице и доспео до дела у коме се продаје риба. Код нас то раде по примитивном моделу „док нас не отера санитарна инспекција“. Рибље породице се преселе из реке у аласке мреже, да би касније се сунчале на сувом, у уредно поређаним гајбицама, излажући своја витка тела погледима рибољубаца. Неколико одвратних маchettiна се отима око бачене рибе, али сам ја ту да направим ред. Смеју се докони аласи овој њима симпатичној игриарији, док се не зауставе први прави купци који заокупе њихову пажњу.

Вешто заобилазим опасна места и провлачим се до излаза, чудећи се успут шта све људи не продају и купују, што искористи продавац метли, те ме из чисте злобе одмери истом. На опште весеље засквичих и дадох шапама ветар уз досетке бадавација типа: „Уби га Мито! Одговараћеш као за човека.“

Где ће један унесрећен пас да тражи утеху него на задња врата месаре, ван круга. Иза овог мени драгог објекта стоје контејнери око којих влада општа отимачина. Тужно али истинито, пси, мачке, људи и глодари рашчишћавају оно што модеран човек зове секундарни отпад. Свашта се ту може наћи. Не знам зашто ови људи кукају када су они пуни бачене хране. Како сам у међувремену порастао и претворио се у праву псећу грдосију, није ми било тешко да разјурим оне офуцане мачке и слабашне цукеле. Теже је ишло са одбаченим људима, али смо то прећутно делили.

Неком картони, неке кости, неке мишеви, неке парче буђавог хлеба, а неке богами и одбачена конзерва.

Данас ми се посрећило те нађох кошчурину. Зграбих је, и сада већ сигурно меркам место где бих је у миру скрцао. Данас ми се нешто не рве са конкуренцијом. Поглед ми се прикова за оца из кога пурња густ црни дим. То је пустара, што електрана зову. Ваздух смрди на покварена јаја. Цабе комуналци перу улице и жене прозоре када ти се све то запрашњави очас посла.

Из кафића, поред кога пролазимо, трешти музика као да је вече. Седе прве муштерије, са обавезним сунчаним наочарима иза којих крију поглед што шара којекуда и пластичном кашичицом у устима, коју зубима мељу као ја коску. Ваљда да покажу својој врсти како су они јаки и важни чиниоци. Разумем их у потпуности јер то исто и ја радим. Када боље погледам људи и пси имају много тога заједничког. Добро де, они мисле да се ми не смејемо и не размишљамо, а ми мислимо да су они мање људи а више работи, којима псећа верност шкоди.

Између столова се шуња просјакиња и вреба милосрдно срце, док на углу испред фризераја две жене нагваждају:

„Када ће плата? Да не касни овај месец?“

„Ма знаш већ, код нас, надам се, нема омашке. И ја је чекам као озебло сунце. Дужна сам и ружна на све стране.“

„Знаш ли најновији трач?“

„Причај! У уво сам се претворила. Шта је овога пута, крађа, туча, олађавање, подметачина, штета или швалерација?“

„Ово последње! Знаш ону плаву, суву, из моје канцеларије? Ону разведену?“

„Знам! Деца нам иду у исти разред, ми смо школске.“

„Е, та Тина се дохватила главног па је сада она главна. Кроји капу свима. Уздигла се као краљица!“

„Видим на њој нови комплет и свежу фризуру, па се све питам одакле јој Боже толики новац.“

„Кад рече фризура идеш ли код ове фризерке?“

„Ни у сну! Та ме је једном тако унаказила да су ми се сви смејали. Ја идем код Зоране. За мене је супер.“

„Ок. Журим. Видимо се сутра. Здраво“.

Тако се растадоше жене а у сусрет ми долази дете које у једној руци држи лопту а у другој чоколаду. Дете застало, чуди се мојој кости, одло-

мило комадић црног задовољства, и пажљиво ставља испред мене као да сервира брату свом: „Једи куцо, сигурно си гладна! Остави коску за после.”

Ја пристојно седнем, испустим драгоценост из чељусти (на пречац преплављен топлином), оњушим и лизнем, свиђа ми се и чоколада и малац. Све би било у реду да из цвећаре не излеће отац који вербалном рафалном палбом навали на малишана: „Види како си мусав! Срам те било! Данас је мами рођендан, а ти тако! Има у несвест да падне када те види. Куд ћеш такав? Да нас срамотиш, јел’?”

„Али...” – муца мали.

„Ћути! Ја говорим! Чекај ту, док унутра завршим, па идемо да купимо остало са списка. Још нешто, чоколаду си добио ти, а не тај псећи бескућник. Да га ни случајно ниси мазио! Најопаснији су када имају коску – тада уједају!” – вели горопадни тата.

Боље да одем сам, него да ме терају. Видеће они, мислим ја, шта је псеће достојанство. Грабим своју драгоценост и високо подигнутог репа напуштам „веселу” породицу.

Поглед ми удара на зграду Дома здравља, додуше ја бих га пре назвао Дом болести. Управо двојица воде под руку згрбљеног старца који на иловаче мирише. Унутра влада гужва, нервоза и забринутост коју невоља носи.

Окретох главу на другу страну, мислим, почистићу себе веселијим и кориснијим призором. На другој страни шћућурила се између зграда заборављена полуразрушена шупа. Можда је овде згодно да на миру ручам. Та помисао ме тера да убрзам ход, скупим храброст и претрчим улицу. Тротоаром пролазе ретки пролазници, нико не скреће поглед, замишљено ходају, изгледа да на леђима носе претешко животно бреме, коме нису дорасли.

Туга успава инстинкте јер смрт дише у врат... те неопрезно уђох у тасту тмину мемливе рушевине. У углу омирисах и једва назрех хрпу нечега. Испустих коску и радознало приђох да оњушим ствар. Наслоњена на дрвену греду лежи млада девојка, једна од оних која у нормалним околностима својим вриштећим изгледом никога не оставља равнодушног. Овога пута силне нитне на јакни, закрпе на фармеркама, ђинђуве и шарена коса, падају у засенак пред њеним јадним бесвесним изгледом. Бело лице убрљано шминком личи на маску. Поред ње хероински прибор, који мени ужасно смрди, горе него ја другима.

Једна суза више, једна мрља на савести више, један тријумф Мефиста више, један живот више бачен на сметлиште порока.

Сапатнички лижем несрећници ледено орошено чело када осетих њену руку која ме млитава додирну по врату. Поскочи ми срце у радосном ритму поново рођеног, те се вратих мојој првобитној намери. Док сам сласно крцкао коску, болно се грчило тело новостечене посестриме. До мене се пробијао пискав ехо:

„Срећко, Срећко, пробуди се!“ – дрмуса ме неко. Свест одбија послушност.

„Побогу, сто пута сам ти рекла да увече не једеш јаку храну. Колико си само вина попио? Буди се, чујеш ли ме! Немој да ме плашиш!“ – сада већ хистерично и не мало нежно вуче ме она.

„Ммм“ – мумлам отварајући коначно очне капке. Видим забринуту лице жене. Пипам се.

Гле, ја сам човек! Добродошао кући, велим себи самом. Познати зидови спаваће собе, лице моје жене, наш брачни кревет, зора која се пробија кроз тешке драпере.

„Добро, бре, Јованка, живог ме искида. Не брини, ниси ти те среће. Молим те, додај ми воду“ – чујем себе како једва обликујем реченице кроз стиснуто грло док ми Јованка пружа чашу бљутаве воде са натхазне.

„Сви сте исти. Облапорни, себични, покварени и лењи. Мушке свиње! Од тебе не могу ни ока да склопим. Целу ноћ, хрчеш, шкргућеш зубима, бацакаш се по кревету и нешто мумлаш. Ужас!“ – гунђа она. Тешко уздишем, спремајући се за добро знану тираду.

„Сутра да пораниш како знаш, и да ми са пијаце донесеш Митине кајсије. Не могу све сама! Место да лочеш са таквима као што си ти, има да мешаш пекмез, па да видиш како је цео дан крај шпорета.“

„Када сам ти нешто одбио Јоко“ – невешто се браним.

„Знам, само што морам да ти све понављам сто пута. Гори си од детета. И завесе да ми скинеш. Треба врат да положим на оним мердевинама. Какав си мушкарац, пустио би ме да се сама мучим.“

У покушају да прекинем даље добро знано кљуцање, окрећем се на другу страну кревета. Боже, па ја јесам на јави кућни љубимац, севну ми мисао. Када боље размислим гори од псећег живота је само овај мој, људски. Додуше, није мала ствар, још нисам луталица.

Сутрадан сам натоварен кајсијама, уредно ходио пијачним стазама мог сна, док се случајно не очесих о црног пса, који ми, како ми се учини, лукаво трепну.

ДРАМУЛЕТ

Предговор

Хостилијан

Гај Валенс Хостилијан Месије Квинт

Хостилијан прославља *Securitas*
сигурност Римског царства.

Порекло и породица

Гај Валенс Хостилијан Месије Квинт (умро 251. године), био је римски цар те године. Време његовог рођења није познато, али се претпоставља да је то било после 230. године. Хостилијан је рођен у породици будућег цара Деције Трајана у Сирмијуму у Доњој Панонији, на тлу данашње Србије. Мајка му се звала Херенија Купресенија Етрусцила. Хостилијан је био млађи брат цара Херенија Етруска.

Када је његов отац дошао на власт, Хостилијан је био поштован као царевих (*Caesar*), али је непрестано био у сенци старијег брата Херенија, који је третиран као наследник престола. Почетком 251. године, Деције је поставио свог сина Херенија за савладара, а Хостилијан је добио титулу *princeps iuventutis*, вођа омладине.

У рату против готског краља Хиве, који је пустошио Римско царство, Хереније и Деције Трајан су изгубили животе у бици код Абрите. Војска на Дунаву извикала је за цара Требонијана Гала, али у Риму је признао Хостилијану права на царску титулу. Како је Требонијан био успешни војсковођа, проширио се страх да ће доћи до новог грађанског рата. Требонијан Гал је прихватио да усини Хостилијана, како би се избегао сукоб. Природни син Требонијана Гала, Волусијан морао је да се задовољи титулом *princeps iuventutis*.

Хостилијан се са својим двором у новембру 251. године налазио у Винацијуму, и тада је био заражен кугом. Хостилијан је умро од те болести. Хостилијан је био први цар у четрдесет година који је умро природном смрћу. Цар је постао Требонијан Гал и владао је са својим природним сином Волусијаном.

Дан у Виминацијуму

Виминацијум, 251 год.

Учесници:

Императорка Херенија Етрусцила,

Рођака Ливија,

Слушкиња,

Певач,

Конзул,

Песници...

Царица са рођаком седи код фонтане, стојеће је наметнуто фронтално. На њему је цвеће, воће, вино.

У позадини чује се музика.

Ливија – Царице, да ли ја то сенку туге видим на Вашем лицу? Диван је дан. У Виминацијуму је мирно. Јачи сте него што мислите. Чему туга?

Императорка – Драга Ливија, на чудесан начин си придобила моје поверење. Знам. Ми смо Римљанке, прекаљене да издржимо све буре. Мирис смрти нам није стран.

Ливија – Ваше мисли су у Сирмијуму, пресветла императорко?

Императорка – Рекла сам ти да ме тако не зовеш када смо саме. Доста ми је оних ласкаваца и смутљиваца. Зови ме просто Херенија Етрусцила. *Царица устаје и нервозно шетња.*

– Не могу да избришем из сећања све оно што се десило. Из свежих рана крв тече. Тако ми Јупитера, судбина се поиграва са мном?

Ливија – Растужићете и мене. *Плачним гласом Ливија.*

Императорка – Волела си потајно мог Етруска? Читала си му нешто од Вергилија и чини ми се Тацита, оне вечери, баш, пред пут. Гледала сам вас из сенке. Знаш да си права муза.

Царица седа а Ливија устаје и окреће јој леђа док додирује воду у фонтани.

Ливија – Терате ми крв у образе. Не могу да се не дивим деловима из епа о Енеиди, а он је волео да чита Анале. Ах, проклети Готи! Њему стре-ла живот узео а мени пола душе.

Царица оштро:

– Ћути! И зидови имају уши. Богови су тако одлучили. Шта ја да кажем. Трајан Деције је као што знаш, био храбар и одлучан заповедник

и омиљен император. Колосеум сија у свом сјају захваљујући њему, а тек терме у Авентиму. Али оне змије...

Ливија јој ватрено уџага у реч:

– Војничка част ... Рођен је на штиту. И своје синове је тако васпитао. Ви то најбоље знате. Потичете из угледне сенаторске породице.

Царица отићухује и маше ођрићачем.

Императорка – Заповеди да ми донесу грође. Угрејало је. Код Абри-та ми убише вандала старијег сина, мужа ми убише издајници Требонија Гала...

Ливија – Моја царице, молим вас! Мислите на безбедност Императора Хостилијана. *Молећиво.*

Императорка – Како теку припреме за вечерашњу гозбу? Хоћу музику, хоћу плесачице, хоћу цвеће, хоћу да развеселим сина. Где се сакрио онај музичар?

Ливија – Биће све како ви желите!

Ливија тајаше рукама и робиње доносе ѓрожђе и доводе свирача.

Свирач свира, док оне љрилазе сћолу.

Императорка – Можда је разљутио Божове када је прекршио Пакс Христијанс. За све су криве оне хришћанске секте. Да их није тако жестоко Дације прогонио, можда би данас био жив. Нешто ме издају очи Ливија, али прочитаћу ти како ми је писао покојник / *Ваги свићак и чића:*

„Пишеш ми да те тешко погађа што нисам с тобом и да су ти једина утеха моја писма, која често примаш и стављаш на место где би требало ја да будем. Мило ми је што осећаш да ме нема, мило ми је, такође, што налазиш утеху у писмима. Ја стално читам твоја писма и непрестано их поново узимам у руке као да су тек стигла. Али онда ме још јаче обузима жеља за тобом... Јер ако су ми твоја писма тако драга, колико бих тек био срећан да те чујем како говориш! Ипак, пиши ми што чешће можеш, иако ми то причињава исто толико жалости колико и радости. Буди ми здрава!“

Ливија сама за себе:

– Ко би рекао да има у грудима срце.

Императорка – Нешто си рекла?

Ливија – Не, не узвишена. Питам се да ли би вам годила посета Маргуму, или су вам по вољи терме?

Императорка – Не. Није царски, али је женски рећи да страхујем. Не осећам се сигурно. Бринем за Императора. Много је легионара, па опет. Предосећам опасност. Чекам рођака конзула Страција да чујем вести из Рима. Шапуће се о болести Волусијана, грађанском рату и куги на западу. Сањала сам ноћас чудан сан. Шта ти кажеш, рођако?

Ливија – Етрусцила, нема места страху. Можемо наредити да нам читају из дроби. А дотле знам да волиш песнички склад. Ево ја ћу, ако дозвољаваш, рећи једну своју песму?

Ливија говори своју песму.

Царица јој шапће.

Императорка – Диван ти је хитон, Ливија. Лепа, паметна, отмена. Хвала ти. Мало си ме опустила. Слободно се послужи.

Ливија једе воће.

Царица вади свитак и чита део своје песме. Ливија јој шапће. Свирач свира. Долази слушкиња.

Слушкиња – Стигао је конзул из Рима.

Императорка – Уведи га.

Конзул им се клања.

Императорка – Шта вас доводи чак овамо, рођаче?

Конзул – Државни послови. Рим је постао напоран. Ни слутио нисам да је и код вас живо. Леп је Виминацијум а и ти моја Етрусцила. Ливија, ни ти се ниси променила.

Императорка – Седи до нас Страције! Причај. Шта има ново у Сенату, како ми је сестра?

Слушкиња сипа вино конзулу. Он пије из чаше.

Конзул – Вино вам је одлично. После ћемо о томе. Имам за вас једно изненађење. Ја у ствари, долазим из будућности и доносим вам поклоне. Сигуран сам да ће вам се допасти. Гледајте!

Сенаџор вади мобилни телефон из џунике:

Конзул – Песници будућности прошли сте хук времена. Покажите прошлости да и будућност уме да пева. Ево једна ружа за поетесу, тек да вам она разбије страх.

Конзул дарује ружу, изабраној песникињи и она почиње да говори стихове. Царица позива остале. Царица и Ливија круже око њих, и диве им се.

Слушкиње их дворе цвећем, вином и воћем. Свирач их тихо праћи на инструментију.

Орфеј на Дунаву / Костиолац, 16. августа 2014.

Мр Милица Јефтимјевић Лилић

ЖИВОТ У РАЗНОЛИКОСТИ И НУЖНОСТИ

(Верослава Малешевић, *Анни*, Костолац, Петровац на Млави, 2013. год.)

Живот је савладавање препрека, освајање простора за себе, проналажење смисла и прихватање изазова. Такав закључак се намеће након читања необичне повести о госпођи Анни, јунакињи истоименог романа Верославе Малешевић, ауторке још два романа *Трагачи* (2009) и *Ојети у тешли* (2011).

Примењујући поступак карактеристичан за постмодернизам, коришћење дневника као предлошка за ново дело, ауторка ствара мозаичну романескну структуру у којој се преплићу прошлост и садашњост и где већи део романа обухвата живот главне јунакиње која се слика из позадине. Из евоцирања сећања на њу као баку и из њеног дневника. Дакле, из позиције првог лица које се сећа сопственог живота проведеног делом у месту названом по аустроугарском принцу, Рудолфу Хабсбургу, Rudolfsland. Или касније названом Книћанин, по хероју једног другог доба, где се за време Другог светског рата десио велики злочин почињен над немачким становништвом које се ту нашло након селидбе Срба у доба Аустро–угарске монархије.

У роману Анни, видан је напор да се љубав супротстави злу које се дешавало на том простору, да се разлике које постоје међу народима (српски, немачки, јеврејски) покажу не као непремостиве, већ као могућност за нове односе будући да се у први план ставља оно што је општељудско: патња, љубав, борба за опстанак. Оно што је доминантно су свакако изразито упечатљиве епизоде, пластичне и богате, које живот показују као бескрајан низ изазова и људске довитљивости, солидарности и мудрости. Анни Мајер (свакако би ово име требало писати изворно, латиницом, нарочито стога што је роман комбинован, латиницом је писан дневник а ћирилицом остало) је жена која оличава снагу и истрајност немачког народа, лик који импонује пожртвованошћу, залагањем за читаву породицу и спремношћу да се у свакаким околностима ослони на себе. Да поднесе терет живота породице, али и смелост да се одазове на љубав човека из друге нације, Србина и превaziђе предрасуде које су могле бити сметња.

За њену судбину сазнаје се из разговора мајке и кћерке на почетку романа, из њихових сећања на баку и читања њене „свеске“ да би се испунило једно породично вече кад су две жене слободне. И крај романа је опет у знаку дијалога између Немање, представника треће генерације и његове унукe, апострофирање љубави и чувања успомене на претке... Ово указује на више наративних позиција које се у роману користе. Полazeћи од става Жерара Женета, да се одређивање приповедног субјекта врши на основу тога: ко посматра ствари, чији глас говори, или како то Џојс каже: „кроз чију свест се пропушта оно о чему се приповеда“. Овај теоретичар каже да фокализација (или тачка гледишта) текста може бити: нулта, унутрашња и спољашња, као

што је то у роману Верославе Малешевић. Нулта фокализација одговара делу текста у којем је присутан свезнајући приповедач, или као на почетку романа ауторски субјект: „У ноћима када долети птица јаве и лепетом крила дозове ме, све чешће хватам себе како разлучујем сени живих од мртвих, познатих и драгих лица. По челу ме лупи сазнање да је око мене све мање ближњих и знаних вршњака, да се још једна усамљеничка нит упреда у омчу самоће која немилосрдно стеже срце. Тада крећем у походе сећања и трајања... у мени се рађа страх да не одлетим сувише на паучину нереалног, али и жеља за топлином и заштитом родитељског крила“. Овакав увод у дело указује на поетички став који афирмише литературу као врхунску вредност. У егзистенцијалном и емоционалном смислу она има улогу сабирања бића и избављење из „омче самоће“. Успут се даје и опаска о карактеру ове прозе, реално и нереално, то јест, реалистично и поетско. У поетско спадају ауторске интервенције које текст претварају у метатекст, у размишљање о статусу књижевности, смислу писања, значају за онога ко му се препушта.

Друга врста фокализације је тзв. унутрашња и односи се на ставове ликову у роману, овде је то превасходно Анни кроз исповест у дневнику, њена и Александрова породица, али и многи други, Сунчица, њена унука...

И трећа врста фокализације, означава приповедање о ликовима чији унутрашњи живот читаоцу није добро познат. У роману Анни, тај део је везан за послодавце код којих је Анни радила у пивари код Бајлонија, домаћина у јеврејској породици Левија у коме побуђује чулност... У сваком случају, све ово указује на мноштвеност композиционих, значењских и сазнајних планова у делу и спремности ауторке да свет свог дела учини што комплекснијим.

Важно место свакако имају и фразеолошки (језички идоми три нације), психолошки план (понирање у унутрашњи свет неколико литерарних јунака, поред главне јунакиње, нарочито мајке, чланови породица...), идеолошки (предратни поглед на свет, комунистички, нацистички), филозофски (размишљање о смислу живота, писања, жртвовања...) и свакако документаристички (подаци о оснивању места...).

Верослава Малешевић је мајстор портретисања, то чини методом самоосликавања лика, то је нарочито упечатљиво код главне јунакиње која себе посматра из више углова, из различитих временских перспектива, али и сликање амбијента посредством лика који га запажа. То је нарочито занимљиво кад Анни / као Немеца посматра српску породицу у коју улази, обичаје, лексику која се користи. Обичаје у јеврејској и немачкој породици, живот у Београду пред Други светски рат, послератни живот поново успостављан у новом поретку.

Роман Анни је апотеоза женске снаге, способности да опстане и своје искуство сачува као поуку за нове генерације, што донекле и јесте улога литературе. Све између је живот виђен оком снажне преткиње. А у том распону од три генерације збило се много драма, трагедија и понешто среће у свести о припадању породици, и бољем делу човечанства оном који није посегнуо за злоделима ради личне користи, или је избегао да учини зло самим припадањем групацији која се за њега определила. Крик побуне против фашизма,

злоупотребе човека, насртаја на самобитност и слободу појединца и човечанства.

И кад избије Други светски рат, кад се несаломивој Анни намеће избор између нације којој по рођењу припада и породице и (земље) у којој живи она недвосмислено стаје уз оно примарно, људско, осуђује нацизам и сноси последице свог избора. Врло су снажне странице романа на којима се описује буђење фашизма пред Други светски рат, груписање на националној основи. Нужност избора између своје породице која застрањује и породице којој се припада. Супруг комуниста, девер Дражин сарадник и Анни, мајка и жена која воли, која и физички бива нападнута од рођака јер жели да је примора на шпијунирање, који хоће да јој наметне поглед на рат из визуре заслепљених Немаца опијених идејом више расе. Ауторка ствара постојан лик жене која има чврст карактер и којој је породица све, како она основна у којој је рођена, тако и она коју је засновала. И кад се стицајем ратних околности нађе пред избором, сигурна будућност у Немачкој и обезбеђена старост, она се без двоумљења враћа у „своју“ земљу Југославију да потражи супруга и оца свог сина. И сва нова искушења подноси стоички, сазнање да се супруг оженио јер је она проглашена мртвом.

„...Рат је рат. То је свеопште лудило. Као да смо сви чекали да ослободимо звер у нама... Постојале су ране које никада нису зацелиле. Прећутно их нисмо чешали. Нисам га питала зашто и од када има ноћне море, зашто толико пије, није ме питао зашто ноћу не сапавам и зашто имам нападе грознице. Било је тренутака када смо дисали као једна душа, када смо скупа ходали главним путем, али се већ у непредвиђеном тренутку и етапи, дешавало да се тренутно раздвојимо на раскрсници. Све више смо тонули у своје светове испуњене тишином“. Ове речи, изречене од Анни која је толико веровала у љубав, показују да проблем у једном мешовитом браку није настао из тих разлика, већ из заједничке несреће изазване ратом.

Шта би требало нове генерације да схвате о рату, на шта претендује литература, уметност уопште која је као и ова књига антиратна? Да је оно што он доноси ужасно... али то сви, нажалост, знају и они који га зачињу. И да ли уопште тај свет држи до поука, до уметности, до било чије патње?

А лепота живота, која се афирмише упркос свих проживљених ужаса је тако привлачна и избија из целине књиге испуњене страшћу битисања и афирмације љубави, умности, породице.

Верослава Малешевић уме да створи ту магију доживљаја која избија из текста. У конструкцији романа могло је бити више симетрије прошлог и садашњег. Но, заводљиво приповедање, откривање света из позиције некога ко непристрасно износи на видело и све оно што је добро и код свог и код других народа или се критички односи према свима, чини ову књигу истински вредним уметничким сведочанством бурних и трагичних времена. И више од тога, осветљава вечност људске душе суочене са безданима себе и покушајима да их испуни присуством љубави која једина спасава и обнавља.

Љубивоје Ршумовић

Над рукописом „ОПЕТ У ТЕГЛИ“ – Верославе Малешевић

Одмах треба рећи да се Верослава Малешевић добро снашла у епистоларној форми, коју је изабрала за ову исповедну причу, да ли аутобиографску или само измаштану, то сад не тражи одговор.

Од првог писма, у коме се главна јунакиња Гордана Мудринић званично представља, па до последњег, из кога сазнајемо да је њен саговорник мртав, и у коме већ сасвим фамилијарно теши његовог сина, ауторка драматуршки прецизно води радњу, не уводећи ни један нови лик. Успут сазнајемо да је она медицинска сестра на хирургији, супруга аутомеханичара, мајка двоје деце, и да ју је срећан случај навео да упозна Ивана Прерадовића, чувеног вајара, а њена несмирена радозналост навела да му пише, и тако отвори простор за једну тиху романсу. Неко би могао помислити да је то сувише тањак оквир за кратки роман, да је тема тривијална, обична, и да не заслужује толики труд. Ауторка је све то демантовала сигурном реченицом, богатим језиком, елоквентном говорном радњом, која читаоцу пластично дочарава догађаје. Њој чак није потребно да наведе ни једно Његово писмо дословно, из њене реакције се закључује о чему је он писао. Дакле, њихов однос се развија из писма у писмо, преко „драги пријатељу“ до „очи моје“, и готово да му ништа не недостаје. Потпуно је споредна тема агресије на Југославију, тема коју је ауторка наговестила у посвети на почетку рукописа: „За све наше анђеле покошене косом „милосрдног“ анђела“, али присутна у стрепњи главне јунакиње када њен муж буде позван да обуче униформу, и на трагичном крају када „милосрдни“ анђео покоси и јунака њеног емотивног заноса, Ивана Прерадовића, вајара.

Некада давно Волтер је рекао да је дозвољена свака врста литературе, осим досадне! Овај рукопис се чита у даху. Ту читљивост му даје, наравно, тема, у којој свако може препознати и себе и свет око себе, али и начин на који је ауторка ту тему испричала. Људи воле да завирују у туђа писма, сама форма писма их убеђује да је то што пише у њима аутентично, истинито. Затим, загонетност односа, напор да се из њених писама наслути докле је тај однос узнатрпевао, па онда о чему и како он њој пише, и на крају лепа и паметно сложена синтакса, без претераног литерарног накита, све то одржава читаочеву пажњу.

Неки, не много виспирени критичари и теоретичари књижевности измислили су такозвано „женско писмо“, па су чак установљене и награде за литературу коју пишу жене. Свака таква подела је сумњива, помало омаловажавајућа, да не кажем престрогу реч – расистичка! Неће она, на први поглед, довести до нетрпељивости међу половима, али ће свакако и ону снажну литературу коју пишу жене сврстати у неку домаћичку, запокућну литературу. Постоји још једна накарадна подела, на литературу за децу и ону другу,

ваљда за недецу! Али, чак се може и наћи понеки аргумент за ову поделу, јер постоји такозвана примењашка писанија за децу, намењена учитељима и васпитачима као помоћ у раду са децом, дакле, литература којој су неке литерарне и естетске компоненте замењене педагошким поштапалицама! Али за литературу коју пишу жене таква подела је бесмислена! „Опет у тегли“ је рукопис који је могао написати и неки савремени мушки литерата!

Мирјана Ковачевић

„ПРИЧА ПЕСМЕ...”

Верослава Малешевић: *Поштрага за коначиштем*,
Удружење књижевника Србије, Београд, 2015.

Изузетно комплексна песничка књига Верославе Малешевић поставиће много питања али даће и одговоре на њих. Разноврсна по својој тематици у неким тренуцима ће оставити утисак да Нада постоји док ће у следећем тренутку опет поставити ново питање пред временом у коме данас живимо у Потрази за коначиштем.

Кроз седам циклуса ове књиге уочава се да је песникиња уједно и прозни стваралац. У свакој песни се може пронаћи везивно ткиво које указује на прецизност и оштрину прозе која није случајан гост у лирици.

Неки од наслова песама су: „Самоћа“, „Ход по времену“, „Песма“, „Бесмртни“, „Мрзим речи“, „Орфеј и Еуридика“, „Кућа“, „Мисао“ а завршна песма носи наслов „Прича“.

У овом обездушеном времену песникиња нас путем којим права поезија увек иде враћа нама самим. Песма „Мрзим речи“ је интересантна јер говори о потреби за неизговореним речима а „Оне станују у оку, у додиру, у наговештају“ песникиња повишеним тоном каже „Хоћу речиту тишину!“.

Такође, песма „Ход по времену“ има особености у стиховима „Меандри-ма ходим, и људе одгонетам“.

Циклус „Из мог молитвеника“ садржи и поетско–прозни запис „Мој, деспоте“. Очигледно је да је овај циклус централни утолико што у поезији Верославе Малешевић духовно преовладава над свакодневним и пролазним.

Песму „Молитва“ треба навести у целини: „За оне који пишу по песку/ за оне који лако каменују слабост/ за оне који пакују истину у паучину лажи/ за оне који грађу у мору страсти, вапећи за миром/ за оне који безгласно вриште у кавезу сопственог очаја/ молим ти се Творче, Спаситељу, светлости наша“.

Данас је можда најупутније вратити се филозофу попут Берђајева. Или читати савременог румунског филозофа Еуђена Симиона. А можда тиховати уз песничке књиге које нису претенциозно модерне и наметљиве.

Песникиња у песни „Бесмртни“ каже: „...Бесмртни људи постоје.../ они цртају осмех на лицима смртних“.

Треба нагласити да у поезији Верослава Малешевић преиспитује положај сопственог народа, и у песни „Видовданска“ проговара веома храбро, можда је то вапај, поводом ког један познати савремени песник каже да су сви вапаји женски: „Јунаци, синови, мужеви, цветови наши/ мир не тражите, јер мир не остависте.“

Наравно да се песникиња бави и проблематиком настајања песме. Питањем односа између песника и песме.

Песничка књига „Потрага за коначиштем“ јесте књига која је у себи сачувала традиционална и вечна питања истовремено показујући да лирска поезија без емоционалности и субјективности губи на својој мелодичности.

Иако песникиња у једном стиху каже да је Време подмукли непријатељ, за Поезију је време једини меродавни судија.

Милосава Мијовић

ХАИКУ – HAIKU POETRY

На жици далековода

Птице и сунце

Буку енергију.

On the wire

Birds and the Sun

Are drawing out the energy.

<http://montenegrina.net/fokus/milosava-mijovic-izbor-iz-haiku-poezije/>

Борис Марић

ТЕСЛА

Далеководи разапети

Као штрик за веш

У коме је сахрањен

Двадесети вијек

Пљују на леш

У коме је сахрањен

Сваки човјек.

<http://www.kriticnamasa.com/item.php?id=788>

<http://www.elektrobeton.net/tenderska-dokumentacija/tesla/>

Никола Мациров

МНОГО СТВАРИ СЕ ДОГОДИЛО

Много ствари се догодило

док се Земља вртела на

Божјем прсту.

Жице су се ослободиле

од далековода и сада

повезују љубави.

Капљице из океана

нестрпљиво су се таложиле на

зидове пећина.
Цвеће се одвојило
од минерала и кренуло
за мирисом.
Из задњег џепа разлетели су се
папирићи кроз нашу прозрачну собу:
безначајне ствари које никада
не би направили
да нам нису биле записане.

(Превео са македонског Душко Новаковић)

<http://balkanliteraryherald.com/broj25/nikola-madzirov.html>

Copyright “ by Balkanski književni glasnik – BKG, 2014. /BKG Šveska 25

Кристина Кочан

WALKER II

сусједу Johnny-ју којему највјеројатније
није име Johnny
који више не хода толико као прије
али још увијек чита

све га рјеђе виђам
у сриједу прошли тједан остао је
без ципела, завитлао их је
на оближњи далековод и сад висе
на каблу као што то у великим градовима
обичавају радити
припадници банди
то је ваљда видио на телевизији или
на каквој слици
Johnny би хтио опет започети нови тренд
прво хода и чита затим
баца ципеле на каблове
ондје сада висе његове
тешке црне дубоке ципеле
зар ће сада Johnny ходати бос?
само задаје бриге

што ако његове ципеле када за невремена
падну доље
нетко ће их узети и
Johnny више неће знати
гдје су

<http://strane.ba/kristina-kocan-sedmica-savremene-slovenske-poe-zije/>

Данило Лучић РЕЋИ ЋЕШ МИ

не знам ни сам шта ћу те питати
када се први пут будемо срели
можда:
да ли у твом граду тече река крај твоје куће
има ли пуно врабаца по далеководима
дају ли вам пекари касно у ноћ да пробате прве кифле које
испеку
да ли те је на тргу икада чекао дечак са бициклом
у којег си се заљубила
да ли је и он био заљубљен у тебе
да ли се одселио
или умро
волео бих ако би на руци носила прстен који ти је мајка
поклонила
а око струка везан један од оних танких кожних каишева
и погледала ме очима што су преживеле грознице и чекања
ничим оправдано слутим да ће на улицама бити јако хладно
можда:
киша ће падати већ недељама,
и мрзнуће у огледала барице
а ти ћеш знати како у потпетицама да летиш преко њих
и шта још?
не знам
верујем да ћеш ми ти даље рећи

(http://www.agoncasopis.com/Broj_18/poezija/1_danilo_lucic.html)

Хелена Бурић
ПОЗЛАЋЕНИ ДАЛЕКОВОДИ ДО ТВОГ КРОВА

онај заокрет
који је у стварност угуран с недјеље на понедељак
изненада
посред магистрале
баш када је на семафору затреперило жуто
након дуге замрачене шутње
није ништа друго него на брзину искројени крај свијета
невидљив попут сунца
с којег се баш добро да клатарити ногама
и пребројавати злочине
почињене из обичне честитости
док се наоколо све хлади
а затим прска у милијун ледених крхотина
над које се надносим
као да играм шах
с леђима повијеним попут мртва стабла
с мислима оштро збијеним у платинасте српове
с милијун ситних угриза по раменима
које наново отварам
сваки пут кад запријете срastaњем
као да ће то нешто од нечега спасити
твоје ријечи већ су удахнуте
и мени је јасно
оне су умјесто електричне жице
оне су умјесто нахушканог stafforda
али ту су и те твоје спретне light сонате
и остали сјајни сувенири с мјесеца
а они су ватромет звијезда изнад ријеке
они су позлаћени далеководи до твог крова
којима увијек трепери жеља да те назовем
и приупитам
јесмо ли збиља били тако сићушни
или је такав био само твој свјетлуцави пулс
тко ће му грлити бескрајне сјајне кракове
када се пореже
што ћеш на јесен
што ћеш на зиму ...

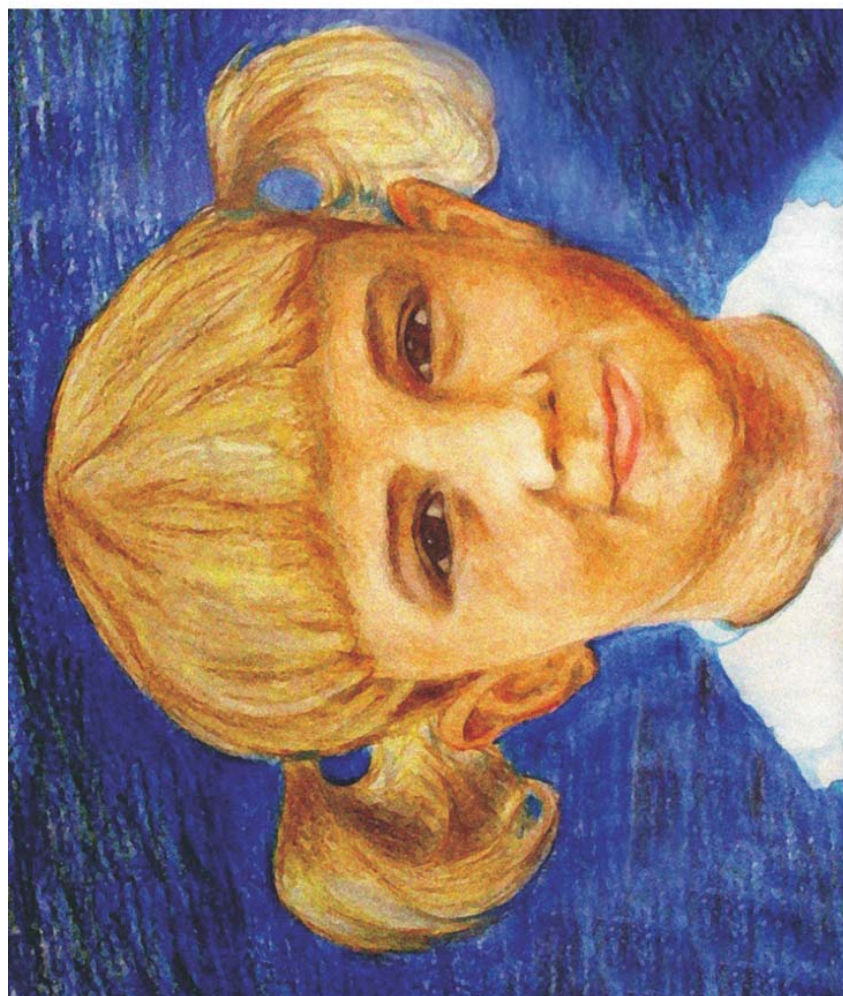
Даница Вукићевић О НАДЕЖДИ И МЕНИ

Када ми мртви устанемо
Када се искезимо
Из рафова и затвора камених
Измилимо
Покажемо сјајне
Очи бела лица
Русе косе
Искидамо изношену одећу
Разголитимо се
Усправимо се
Крај далековода прођемо
Путевима исплаженим сјуримо се
Из кавеза ишетамо
Капије и лимена вратанца одувамо
Ширећи груди као јутарњег пева знак
Кад ја сиђем из аутобуса
Кад отворим жичану капију
Врата смело раскрилим
Поздравим се с чуварем
Низ улицу стрму
Спустим се у град у слободу
Пређем границу
Румунка / Мађарица / Бугарка постанем
Непрепознатљива
Слободна уметница.

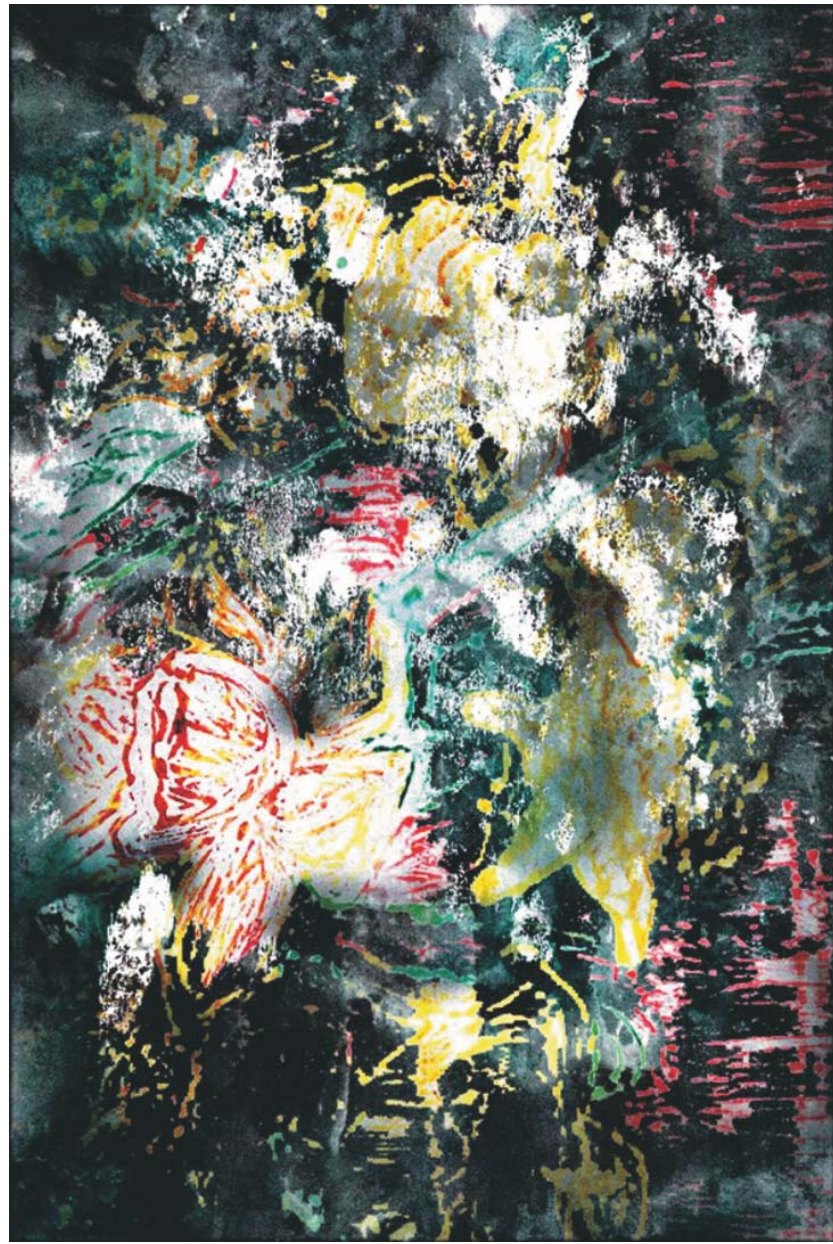
* Из збирке песама „Као први стих“ Данице Вукићевић

<http://www.blic.rs/Kultura/Vesti/544183/Svetski-dani-poezije-Poezija-ne-ujeda/print>

Милобан Андрић

Ана, акварел оловке на хамеру, 25x20 cm

Цвєтє зла, туш и пигменти на хамеру, 30x20 см

Извор живоїла, туш и пигменти на хамеру, 30x20 cm

Марко Мишрић

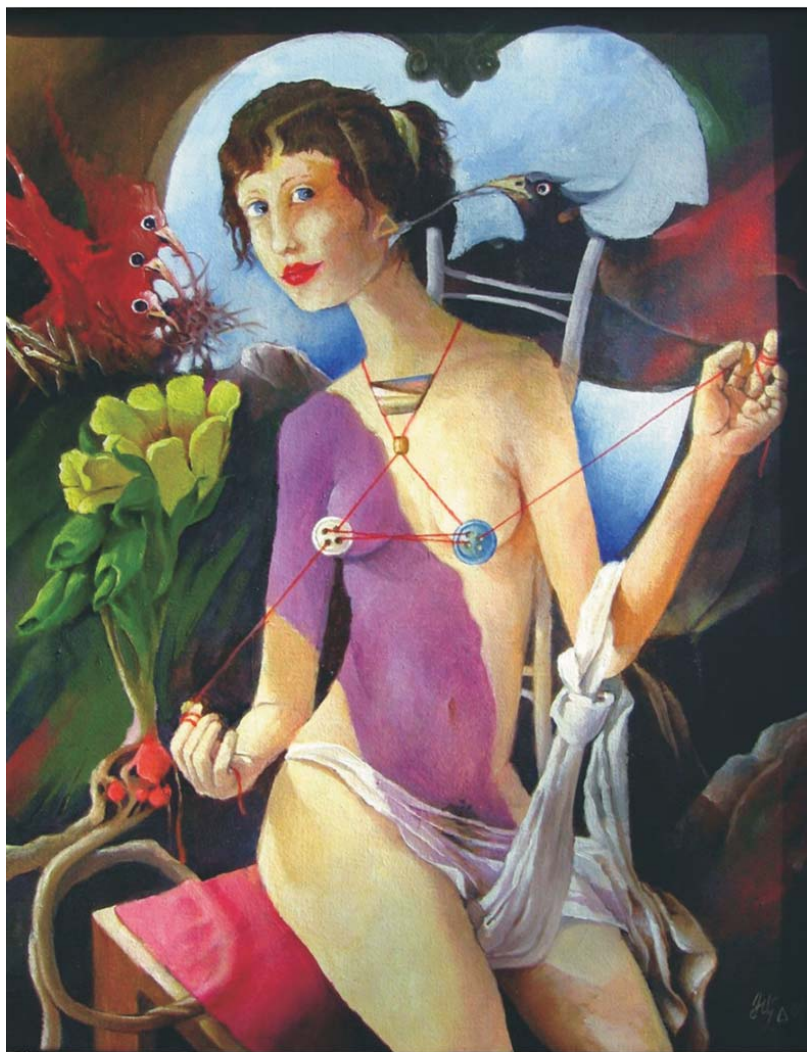

Чезња, уље на платну, 30x30 cm

Вихор, уље на платну, 30х30 cm

Владетѣа Делетѣић Делѣа

Планирање породице, уље на платну, 40x60 cm

Река без ѿврайќа, уље на платну, 55x75 cm

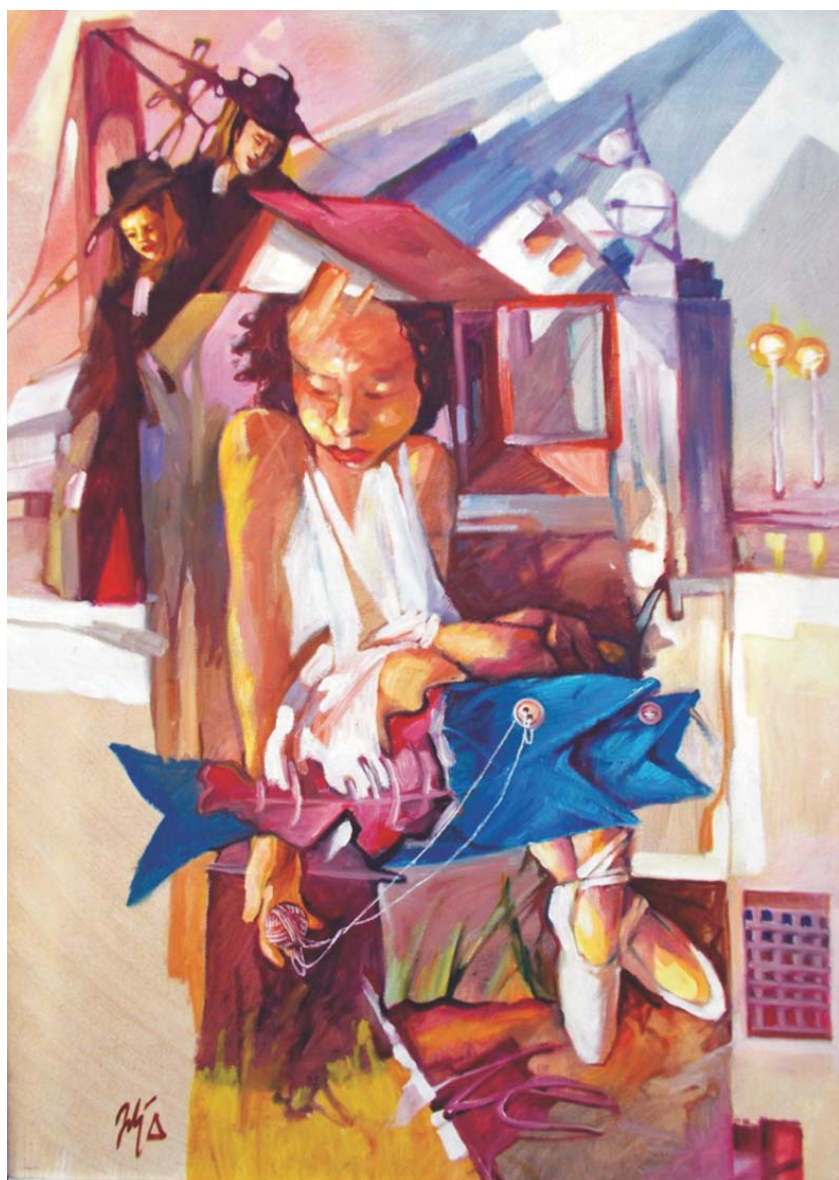
Градигиљ галаксије, уље на платну, 100x70 cm

Дојиља шестйойрстйа, уље на платну, 60x80 cm

Трансформација, уље на платну, 50х60 см

Суђије, уље на платну, 50x70 cm

Мода сџановања, уље на платну, 50х60 см

Животи после 1000 година, уље на платну, 80x60 cm

Толеранција, уље на платну, 50x60 cm

Три сестре, уље на платну, 75x55 cm

Скулптура 1: „Заједница“

Скулптура 2:
„Стор на врху“

Скулптура 3:
„Искривљене слободе“

Скулптура 4:
„Чувари плодносѝи“

Скулптура 5:
„Последња крилајѝица“

Александар Ойачић

ДИНГИС КАН

Страна 1.

NAPADAJU ME NEKE ĆUDNE PTICE

MOJ VERNI KONJ UPLAŠEN POBEŽE.

Биографије

Верослава Малешевић

Рођена је 1960. године у Београду. Живи, ради и ствара са породицом (супруг и троје деце) у Костољцу.

Завршила је Машински факултет, а у ПД „ТЕ–КО Костолац“ ради као самостални инжењер за контролу у лабораторији у Служби заштите животне средине.

Пише и објављује поезију, приче и афоризме у многим часописима. Објављује романе а бави се и другим формама уметности (глума, драматургија...). У својој средини узима активно учешће у многим културним дешавањима.

Објавила је романе:

– *Трагачи, Костолац*, Клуб љубитеља књиге „Мајдан“, 2009. године, (Београд : ДТА)

– *Ојетџи у шеџли*, Београд, „Чигоја штампа, 2011. године (Београд : Чигоја штампа)

– *АННИ*, Костолац, В. Малешевић, 2013. године (Петровац на Млави: Стојадиновић)

као и збирку поезије:

– *Поштрага за коначиштем*, Београд, Удружење књижевника Србије, 2015 (Београд : Невен).

У припреми је збирка приповедака.

Члан је Удружења књижевника Србије али и КЛЈК „Мајдан“.

Рајица Драгићевић

Рођен је 5. маја 1956. године у Мланчи код Студенице. Дипломирао је на Факултету техничких наука (електротехнички одсек) у Новом Саду.

Објавио је књиже песама:

„Ево моје жлаве“, Стражилово, 1984. год,
„У несвессти“, Кривови, 1992. год,
„Испрајавам“, Научна књига, 1996. год,
„А заводи ме бескрај“, Каирос, 2007. год.

Поезију, прозу и критику објављује у многим листовима и часописима.

Добитник је награде „Печат вароши сремскокарловачке“ за 1985. годину и Међународне награде за креативност у матерњој мелодији, 2008. године.

Био је уредник за поезију у „Стражилову“ од 1986–1990. године. Песме су му заступљене у антологијама.

Од 1988. године, непрекидно ради у Електромре-

жи Србије на пословима управљања електроенергетским системом / РДЦ Нови Сад.

Члан је Друштва књижевника Војводине и Удружења књижевника Србије.

Владета Делетић – Делта

Самоуки сликар, рођен 3. јануара 1958. године у Пожаревцу.

Завршио је машински смер у ТШЦ „Никола Тесла“ у Костоцу 1976. године.

Запослио се 1978. године у ИЕК Костолац. Радио је по сменама на термокоманди котловског постројења, а затим од 1984. године у надзору на изградњи котловских постројења термоелектране Костолац Б. Након синхронизације блокова ТЕ ради на пословима припреме одржавања помоћних објеката...

Живи и ствара у Костоцу. Цртањем и сликањем се бави од раног детињства а техником сликања уље на платну од своје 17–те године.

Члан је Удружења УЛИС „Милена Павловић–Барили“ и „Ђура Јакшић“ из Пожаревца и Београда.

Имао је 4 самосталне и преко 300 колективних изложби у бившој Југославији, Србији и иностранству. Учесник је ликовних колонија, хуманитарних акција и добитник бројних признања. У овом броју Колонаде представља и своје писане радове.

Марија Шкорнички

Рођена је у Ваљево, 22. фебруара 1959. године.

Основну и средњу школу завршила у Ваљеву, у Београду студирала Туризам. Од 1982. године ради у Електростроју тј. Електромрежи Србије, погон Ваљево, као благајник, сада СУТ / сектор за управљање трезором.

Објављене књиже песама:

Дробњачки зайиси (Бистрица, Нови Сад, 2006),
Мирис коже (Бранково коло, Срем. Карловци, 2007)
Кроз Јелисеј (Орфеус, Нови Сад, 2008)
Хошел Адамс (Апостроф, Београд, 2011)
У кући блуза (Адреса, Нови Сад, 2012)
Дробњачки зайиси, допуњено издање (Интелекта, Ваљево, 2015)

Литература о Маријиној поезији:

Јанко М. Левнаић – „*Име игра КАТРАН И СКОРУП* – оглед о поезији Марије Шкорничке“ – (Мат. библ. „Љубомир Ненадовић“, Ваљево, 2011).
Милијан Деспотовић – „*Прозор на кожи*“, беседа, прикази; (УКС, Свитац, Народна библиотека Пожега, 2013).

Поезију објављује у текућој књижевној периодици. Заступљена у више антологија.

Неколико песама преведено на македонски и пољски.

Члан је Удружења књижевника Србије.

Уредник је Алманаха уметничког стваралаштва *Колонада*, издавач СЕМС (Синдикат Електромреже Србије), од 2011. године, као и један од уредника часописа *Бранковина*.

Тихомир Јовановић

Рођен 11. септембра 1955. године, у Осипаоници, Општина Смедерево, а живи у Београду.

СФ је заволео уз *Полиџикин Забавник* и *Флаша Гордона* – Дена Берија.

Касније се и сâм почиње бавити писањем и превођењем дела из области SF–а (*научна фантастика* – SF / SF – Science fiction).

У младости се бавио глумом и одиграо једну SF, постапокалиптичну драму – *Стакло*, у улози Виктора.

Има написану и још увек необјављену и неодиграну психоделичну драму *Плава линија*.

Као члан Друштва љубитеља фантастике „Лазар Комарчић“ уредио је доста бројева фанзина *Емитиор*, који је на фестивалу Еурофон у Пловдиву 2004. године добио награду за најбољи фанзин

Европског друштва за научну фантастику.

Учествује на многим регионалним конкурсима и до сада су му приче објављене у збиркама следећих манифестација: *Зекон* (БиХ), *Рефестикон* (Црна Гора), *Фестивал фантастичне књижевности* / Пазин (Хрватска)... Такође, преведена му је прича *Свлакови* на словеначки језик, за њихов фанзин *Јашу-беџ Ен Јерек*.

Пре овога приче су му објављиване у часописима *Сиријус*, *Галаксија*, *Орбис*, *Сиџнали*, *Кикиндске новине*, *Наш шпраџ*, *Омаја*...

Сарађује са стрип–цртачима. За стрипове Душана Божића је писао сценарио: „Зашто не волим пиво“ – *Бумеранџ*, „Дорћолска ала“ – *Нишки аналитичар*, и још пар необјављених SF стрипова.

Бави се и превођењем: збирка прича *Реаниматор* – Х. Ф. Лавкрафт (Издавач *Табернакл*).

Завршио је ЕТШ „Никола Тесла“ и ради као пројектант на пројектовању трафостаница у ЈП Електронисток – Пројектни биро. Учествује на многим спортским играма и сусретима. Обављао је и дужност председника синдиката.

Један је од уредника алманаха *Колонада*.

Јанко Левнаић

Рођен 22. октобра 1959. године у Александрову код Зрењанина.

У Ваљево се доселио 1966. године. Основну школу и гимназију је завршио у Ваљеву. Дипломирао на Електротехничком факултету у Београду, смер енергетски.

Од 1976. године објављује у књижевној и другој периодици.

Објавио је:

„Приче са Бистре“, Омладински центар Ваљево – Књижевна омладина Ваљева (награда КОВ за најбољу прву књигу), 1986, приповетке;

„Какма – сјиси око којих је шрунула црвена кожа“, Босис, Ваљево, 1994, постмодернистички роман;

„Радионица за израду наочара“, Просвета, Београд, 1995, постмодернистички роман;

„Огњено огледало“, Народна књига, Београд, 1998, избор приповедака;

„Трава од девети мрак“ – Лексикон вила и њиховог окружења, Лио/ Горњи Милановац и Contex/ Ваљево, 2008. – годишња Награда града Ваљева за културу 2009. године.

„Име изре: катран и скорућ“, оглед о поезији Марије Шкорнички, Матична библиотека Љ. Ненадовић, Ваљево, 2011. године;

„Приче са Бистре“, Књижевна омладина Ваљева, друго допуњено издање, Ваљево, 2012. године.

Романи „Какма“ и „Радионица за израду наочара“ били су номиновани за НИИН-ову награду.

Заступљен је у Антолигији српских приповедача рођених после другог светског рата „У књижама све пише“ Милутина Данојлића.

Члан је Удружења књижевника Србије од 1995. године.

На 10. међународном бијеналу минијатуре у Горњем Милановцу први пут је изложио своје слике.

У Погону Ваљево је од 1991. године на различитим радним местима, тренутно је Заменик руководиоца Погона Ваљево.

Милован Андрић

Рођен је 2. децембра 1956. године у Ваљево. Од 1987. године ради у ЈП ЕМС. Један је од оснивача и дугогодишњи председник Синдиката ЕМС и Фонда солидарности ЕМС. Током обављања високих синдикалних функција, на које је биран у више узастопних мандата, он је иницирао, организовао и подржао многе хуманитарне акције и манифестације радничког стваралаштва из разних области, посебно културе и спорта.

Један од хобија му је цртање. Црта портрете и апстрактне композиције на хамер папиру угљеном, крејоном, разним оловкама и воденим растворима боја. Дигитализује своје цртеже и експериментише користећи векторски и растерски графички софтвер, при чему увек акцентује духовно, а не технолошко.

Марко Митрић

Рођен је 22. марта 1976. године у Лазаревцу, али се убрзо пресељавају у Ваљево где је завршио средњу економску школу а потом и Вишу економску „Прота Матеја Ненадовић“, смер Финансије, рачуноводство и банкарство.

Од осме године се бави фолклором и уписао се у КУД Абрашевић и био активан играч преко 20 година. И сада, када му породичне обавезе дозволе (отац је две ћерке), заигра у ансамблу са ветеранима.

У ретким тренуцима слободног времена бави се дизајном, уређењем простора као и сликањем техником – уље на платну. Ово

му је прво представљање.

Од 2000. године је у сталном радном односу у погону Ваљево, у финансијској служби, која сада припада СУТ / сектор за управљање трезором.

Александар Опачић

Рођен 18. априла 1973. године.

О аутору, кроз перо Радована Поповића: „А. Опачић, Космолац, слепи човек–шишмиш, Космопловац, професор Студио–стрипа, дубоко у трећој димензији (3д анимација, графика, камера). По потреби главу замењује камером, а тело тешким металом, углавном црним...”

Просветитељ–визионар, тренутно заокупљен пословима у Сектору за опште послове као и обликовањем визуелног идентитета Алманаха КОЛОНАДА... Верник је графичког казивања а стрип му је приоритет!

<http://www.kosmoplovci.net>

<http://www.kosmoplovci.net/studiostrip/index.php>

<http://www.komikaze.hr/comic/aleksandar-opacic/33>

<http://kolekcijaverasuchankova.com/ALEKSANDAR-OPACIC>

Биографије

МИЛОСАВА МИЛОВИЋ, рођена у Грачаници код Андријевце. Основну школу и гимназију завршила у завичају, Филолошки факултет, Светску књижевност, у Београду где и сада живи, ради и ствара. Заступљена је у антологијама и у читанкама за основну школу.

БОРИС МАРИЋ је рођен 15.11.1981. године у Брчком (Босна и Херцеговина), гдје и живи. Пише поезију и прозу.

НИКОЛА МАЦИРОВ, песник, есејиста и преводилац, рођен је 1973. године у Струмици, у Македонији.

КРИСТИНА КОЧАН, 1981. песник и преводилац. На Филозофском факултету у Марибору дипломирала енглески и немачки језик с књижевношћу. Тренутно пише докторат из америчке поезије.

ДАНИЛО ЛУЧИЋ је рођен у Београду 1984. године. Дипломирао је на катедри за српску књижевност и језик Филолошког факултета у Београду, где је завршио и мастер студије. Пише поезију, прозу и приказе актуелне књижевне продукције. Живи и ради у Београду.

ХЕЛЕНА БУРИЋ рођена је 1973. у Сплиту. Завршила је Педагошки факултет у Сплиту. Након студија радила као новинарка а од 2007. године ради као лекторница у Центру за хрватске студије у свијету Филозофског факултета у Сплиту, на којима води и радионицу креативног писања поезије и прозе.

Од 2009. године живи у Канади и ради на University of Waterloo (Онтарио, Канада).

Пјесме су јој превођене на њемачки, словенски, мађарски и пољски... добила је награду – *Фран Галовић* за кратку причу, 2007.

ДАНИЦА ВУКИЋЕВИЋ је српска списатељица, пише поезију и прозу.

Рођена је 28. октобра 1959. у Ваљеву. Основну школу, IX гимназију и Филолошки факултет завршила је у Београду (одсек Општа књижевност и теорија књижевности).

Члан је Српског књижевног друштва.

Ради као лектор–редактор, бави се књижевном критиком и есејистиком. Живи у Београду.

ISSN 2217–5954

КОЛОНАДА

Алманах уметничког стваралаштва

Извршни издавач Књижевна омладина Ваљева

Оперативни уредник Аца Видић

Корице Александар Опачић

Компјутерска припрема „Интелекта“, Ваљево

Штампа „Видиа штампа“, Ваљево

Тираж 1500 примерака

Штампање завршено крајем 2015. године

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

7

КОЛОНАДА : алманах уметничког стваралаштва / уредник Марија Шкорнички. – Год. 5, бр. 5 (2015)– . – Београд (Кнеза Милоша 11) : Синдикат ЕМС, 2015– (Ваљево : Интелекта – Видиа штампа). – 21 cm

Годишње
ISSN 2217–5954 = Колонада
COBISS.SR-ID 184326156